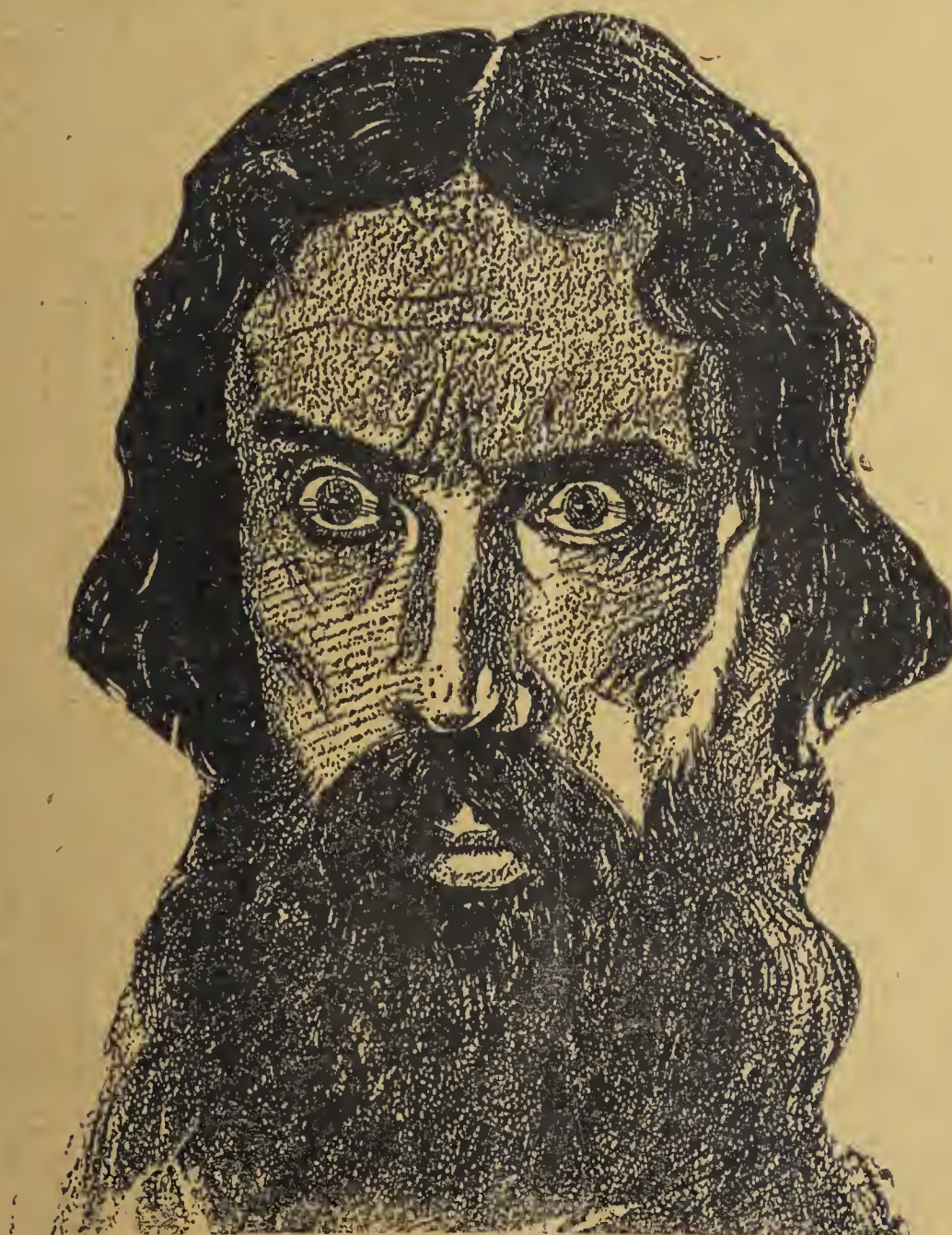

СТРАШНИЙ МОНАХ РАСПУТІН

І УПАДОК РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ !

PROSVITA

BOX 22. EDMONTON, ALBERTA

Найбільша Українська Книгарня Західної Канади в Едмонтоні!

ВЕЛИКИЙ СКЛАД ГРАМОФОНІВ І УКРАЇНСЬКИХ
РЕКОРДІВ ПРОДАЄМО ПО НАЙМЕНЬШІЙ ЦІНІ.
ТУТ ПОДАЄМО НАЧЕРК ЛИШЕ ДЕЯКИХ КНИЖОК.

З ЛАСКИ РОДИНИ 3. ТОМИ — — — — —	\$ 1.50.
З ЛАСКИ РОДИНИ ЦІЛА В ОПРАВІ — — — — —	1.75.
ДОМАШНИЙ ЛІКАР — — — — —	0.75.
ВЕТЕРИНАР — — — — —	0.60.
НАУКА ПРО УПРАВУ ЗЕМЛІ. — Богато ілюстр.	1.00.
УКРАЇНСЬКИЙ КУХАР. — Як варити і печи. —	1.00.
МАРУСЯ І ИНЬШІ ОПОВІДАНЯ — — — — —	0.40.
ДЕ ЛЮБОВ ТАМ І БОГ — — — — —	0.15.
СТРАШНІ ТАЙНИ МОНАСТИРСЬКИХ МУРІВ —	0.75
ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЕМ — — — — —	0.25.
СМЕРТЬ ЗА ПРАВДУ — — — — —	0.10.
СТРАШНИЙ МОНАХ РАСПУТІН і упадок рос. ца- рату. Ілюстрована — — — — —	0.35
НЕЧИТАЛЬНИК — — — — —	0.40.
ОЛЮНЬКА, в II. томах, том — — — — —	0.40.
Оба томи в твердій оправі — — — — —	1.00.

І всякі иньші книжки як історії, повісти, новелі,
оповідання, казки, байки, сьміхованки, пісні, поезії,
колядники, біблії, молитвенники в красних оправах,
тлумачі, календарі, образи і т. д.

Замовленя залагоджуємо скоро.

ПИШІТЬ ПО КАТАЛЬОГ.

Ukrainska Knyharnia
350 KINISTINO AVE. EDMONTON, ALTA.

СТРАШНИЙ МОНАХ РАСПУТІН І УПАДОК РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ !

З англійського
І. М. Г.

ЦІНА 35 ЦТ.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД.

„PROSVITA„

BOX 22. EDMONTON, ALTA.

Микола Романов, Цар всеї Росії, всевладний монарха найбільшої території, якою колинебудь владів один чоловік, сидів в своїй бібліотеці в чудовій Зимовій Палаті і серед глибокої задуми час від часу зітхав. Се ще щойно благодатний 1901 рік; цар в повній власті, навіть німа Дума не сьміла підносити лоба, або ставити якенебудь імпертинентне жаданэ. А однак судьба ніяк не сприяла — не було нещасливійшого чоловіка від Миколи Романовича. Бож нащо придалась йому вся сила і власть, коли цариця дарить його самими доньками. Ось щойно рано проголошено, що прийшла на сьвіт знов — дочка і цар, перед котрим дрожать міліони людей, цілими годинами просиджуэ там, та глodge собі пальці, або безцільно бубнить ними по столі.

Чув ся опущеним і безрадним. Послідний, довголітний "святий муж" помер, а на його місце ще не найдено другого. Була се дивна чинність, про око релігійна, але в практиці всім, та лише не тим, за що уходила. До його уряду належало — бути домашнім сповідником і лікарем. Хоч Микола був головою церкви і держави, то проте все був він чоловіком більш заботонним від першого лїпшого темного мужика. Він знав, що він слабосильний, знав проте, що всяка інституція, віддана його духовному проводови — упаде. Він навіть бояв ся приписувати собі якунебудь відвічальність, хоч відчував її, бо вічно вдава ся не до владик — єпископів, а до ворожбитів, питаючи радше їх о пораду, та пророцтва.

Отже послідний такий сьвятий муж помер і треба було пошукати другого. Були в Росії і тоді, навіть між великими князями мужі, які могли віддати Миколі величезні услуги — могли навіть остаточно вратувати династію фабрикуючи в який будь спосіб престолонаслідника. Але Микола не вдовольнявся тим, що дає добрий, здоровий розум, він жадав якогось явища, якогось післанництва з того сьвіта. Тому проголосив він єпископам, що потребує мужа сьвятого, з пророчим даром і тепер обгризаючи собі пальці ждав на їх відповідь. Вкінці зголосився єпископ Мелетій. Сей дійсно приніс вістку, що скрипила надію царя.

Богато літ тому назад — розказував сей поцтивий чоловічина цареви — трафилось ему, що не був він дома через кілька тижнів. А вертаючи домів він поступив в якімсь селі до хати Распутіна, звичайного собі дорожкара і наймив его, щоб завіз його до дому.

"Я ще не сказав йому мого імени" — продовжав Мелетій — "як той чоловік задрожав." Відтак заявив мені, що моя жінка і дитя — померли. Дальше додав, що я стану монахом, а незадовго потім єпископом. Ми помчали що сили домів. Там застаю я повно заплаканих сусідів. Перше пророцтво сповнилось. Се так сильно вплинуло на мене, що я таки тоді проголосив його пророком і просив від нього благословення. Вірю, що він певно пішов в вандрівку, проповідуючи подібно як і багато інших, висьміяний і відкинений його власними односельчанами. Пішліть за Распутіном, Ваше Величество, бо я сьвято вірю, що він є правдивим сьвятим мужем."

"Э в нашій родині давне повірэ" — запримітив Микола, — що династію Романових має спасти монах з дикої Сиберії. Може се саме він. В кождім разі не завадить бодай спробувати. Князь Фелікс поїде за ним. Те, що розказали ви мені скрипляє мою надію в будучність династії."

Звичайний собі, скромненький єпископ не знав, що піячина Распутін довідався про смерть його жінки і дитини — в коршмі, а що до пророцтва про аванс на єпископа, що може бути більш природного? Таж в російській церкві всіх єпископів вербуєсь в той самий спосіб. Ані не знав Мелетій, що пія-

чина Распутін нїм став пророком, поповняв навіть сьвятотацтво. Він відважив ся навіть на такий "смертельний гріх", що хопивши в своїй хаті ікону зі стїни, поломив її, подер і в присутности жінки і невинних дїтий кинув нею об землю, та потоптав ногами. Але хоч пїячина, брехун і шарлятан, Распутін вийшовши з хати Мелетія почав вдавати зовсїм иншого чоловіка, вроївши собі, що він справді призначений до чогось висшого.

Російский цар Никола II.

Він зовсїм не мав понятя про своє покликанє, яке воно і що, але повернув до дому вже з хрестом зі звичайної ломаки в руці, та заявив родині, що іде в сьвіт проповідувати нове євангеліє. Мужики в селі сьміялись, та кидали камінєм, коли він намагав ся проповідувати їм, а родина повірила, що він зійшов з розуму. Распутін забрав ся з села і повандрував в пущі, блукаючи від села до села як вічний чужинець-скиталець.

В конечности Распутін ніколи не числив ся зі сьвятістю. Як коли не доставало йому чого, а не годен був дістати в який будь инший спосіб, то він крав. Одного разу потрібно було йому хамута. А будучи недалеко свого села він зайшов в ночі до знаного йому римара і булаб штука вдалась, як би не якийсь дїтвак, що наробив крику і Распутіна зловили. Другої днини устроїли йому мужики чудернацьку параду. Вдягли його в довгу сорочку і виписали на ній великими буквами "злодій". На голову наклали височезну паперову шапку, на шию крадений хамут, а взули його в величезні чоботи, з котрих один важив сорок фунтів — і так проводжали його селом вигукуючи, та жартуючи притім весело.

Серед цілої тої публики мав Распутін лиш одного приятеля. Десь в часі пророчих проповідий Распутіна привязалась до него наче вірна собака дївчина Анна, циганка, яка від тої хвилі товаришила йому в цілій його вандрівці, ніколи не нарікаючи, все повна посьвяти і услуги пророкови. Гарна вона в своїй простій, бідній одежині, боролась тепер наче львиця з збиточниками — мужиками, аж доки обезсилена і знеможена упала омліла серед дороги. Распутін ступав мовчки і ані не заставляв її обороняти його, ані не здержував її в її даремних змаганнях.

Між тим дав ся чути лускіт нагайок і викрики козаків — надійшла хвиля звороту в житю Распутіна в зовсім иншу, ніколи несподівану сторону.

"Дорога для князя Фелікса, царського післанця" — кричав провідник козаків і за хвилю царська карета здержалась серед товпи селян. "Чи не знає хто де є сьвятий муж Распутін?" — запитав князь Фелікс.

Мужики стуманіли. Відважнійші сьмільчаки почали поволи висуватись з поміж товпи, та повтікали до своїх хат. Деж там наложити руки на чоловіка, якого на добро, чи лихо, жадає самий цар.

"Говоріть" — закричав Фелікс нетерпеливо.

Знов мовчанка.

Распутін підніс свою голову в гору, стряс плечима наче медвідь, що збудив ся з довгого зимового сну.

"Говоріть собаки" — закричав він. Нема між вами на стільки відважного, щоб сказав царському післанцеві, що я Распутін?"

"Ти Распутін?! — здивовано запитав Фелікс.

"Так, се я. Але не карайте, Ваше Величество сих дурнів. Они не вміють оцінити мене.

Російська цариця.

"Сейчас увільнити эго"! — зажадав Фелікс. "Эго потрібно в царськiм дворі". Не лишалось нічо, як лиш сліпо повинуватись і сповнити приказ, хоч чоловік той був дійсний злодій.

За хвилю сидів Распутін вже побіч великого князя, та з гори глядів на своїх односельчан з такою гордістю, що хоч як небезпечно, то деякі з мужиків підсьміхались. Та лиш не сьміялась Анна. В своїй на-пів дикій уяві вона сейчас зрозуміла, що тратить того, для кого вона жила. Припавши на коліна по при карету, просила Распутіна, щоб той взяв її з собою.

“Хто вона?” — запитав Фелікс. “Чи не ваша жінка?”

“Не знаю сеї жінчини — холодно відповів Распутін. Она мабуть божевільна. Їдьмо!”

В авдієнційній салі Зимової Палати зібрались царська родина цар, цариця, найблизші свояки, та надворна служба, всі очікуючи нетерпеливо приїзду першої кляси піяка — дорожжара. Нерви кожного з присутних снували якусь відмінну таємничу мелодію. Хтож годен відгадати що за пророк появить ся в царській палаті? Хоч царське дворянство, менш за бобонне від царя, були певні, що очікують на ніщо інше, як на шарлатана, яких вони вже мали перед тим, та питанє лише, чи буде він в силі впливати на царя більш, як попередні, чи може пануючі круги Росії зможуть дати собі з ним раду, як бувало звичайно. Цар знова очікував на ту зволоч зовсім інакше. Ему здавалось, що начеб він самий був таким окаяником і до него має навідатись могучий цар. Вкінці проголошено, що приїхав Распутін. Отворились двері і на салю введено дивачну постать чоловіка.

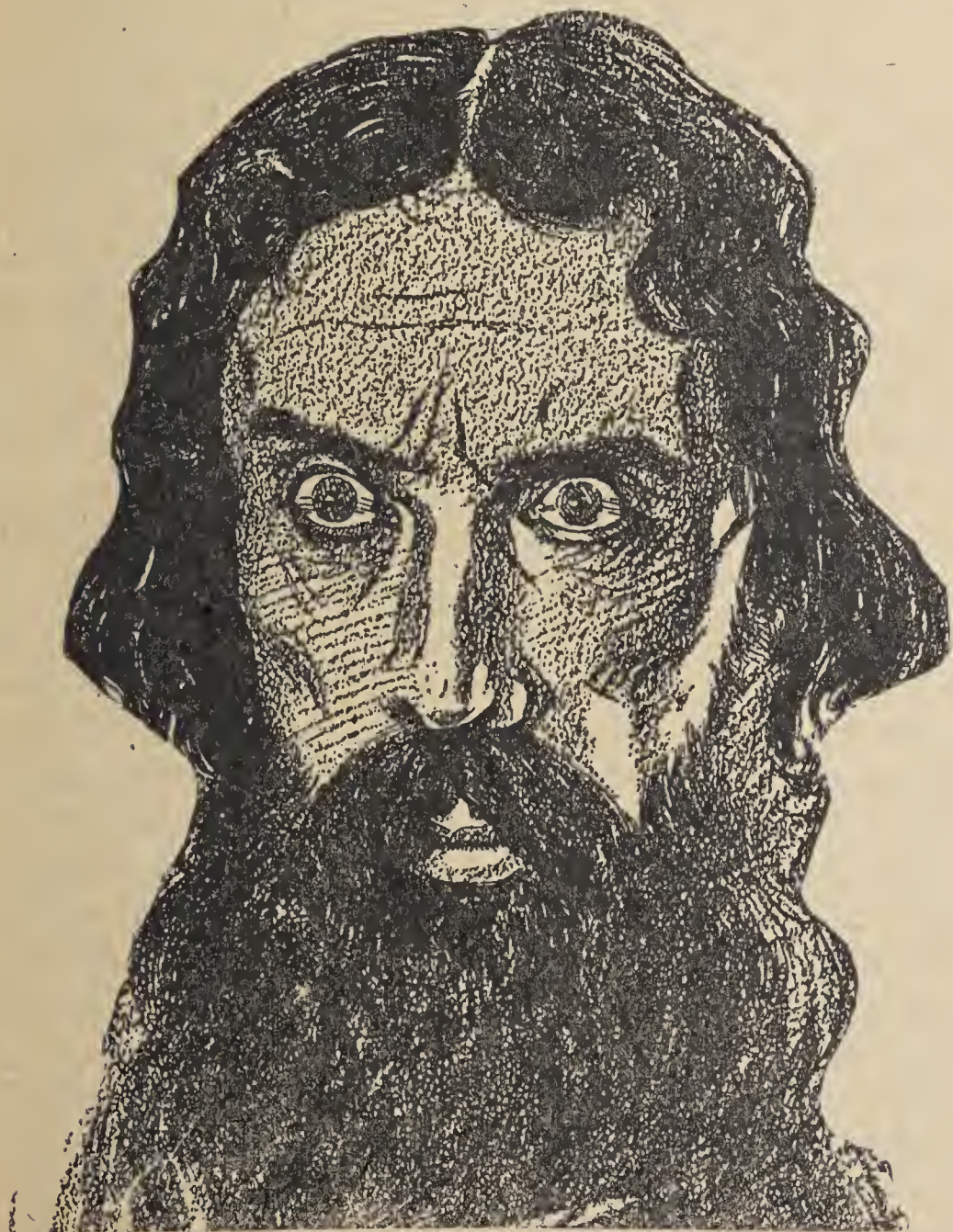
Перший раз бачили тай не забули ніколи — двоє великих, таємничих очий, що блищали з під звислих бровів. Побачили брудне, темне лице обведене навколо довгими, розбурханими патлами, довга чорна борода, висока постать одіта в брудне, обдерте лахмітє на яке остаточно Распутін менше звертав уваги, чим цар на свій мундур. Побачили дивачний хрест з простої ломаки-галузя, який Распутін держить в руках перед собою. Ціла та дивачна постать приступає нерівними кроками до стола, при котрім сидів цар і родина. Ось, вже дійшов до стола. Одну хвилину затримавсь, закрив очі, а відтак скоро стис свій здоровезний кулак та з цілою силою гримнув ним об стіл. Декотрі з дворян прискочили наперед, хопили в руки шаблюки. Цар відхилився від стола та хопивсь рукою за груди.

“Удар, Ваше Величество, де відчули ви эго — в голові, чи в серцю? — зверещав Распутін.

“В серцю” — ледви прошептав цар.

“То рядіть, Ваше Величество, Росією серцем, а Бог надгородить вас і дасть вам сина.”

Сим дивачним поведенєм на першім вступі в дім царя, Распутін розвіяв всякі підозріння, та схопив за серце забобонного царя. Недовірчива бюрократія бачили, що нема що побоювати ся простого, з дикими очима дурака, який каже царе

”Монах“ Распутін.

ви рядити від серця. Слова Распутіна стали в позакутних нарадах лиш-насьмішкою. А цареви воно надзвичайно подобалось — він прецінь так дуже любить Росію, любить серцем і бажає

їй всегда добра. Так отже бюрократи дивились на Распутіна байдужно і полишили эго, щоб той впинав глибше свої шпо ни в серце Миколи без нїякої перешкоди. Кобиж царські бюро крати були знали, до якого абсолютизму дійде Распутін в сво їх впливах на царя, они булиб зробили з ним порядок нїм ще він навчив ся, як боронитись перед своїми ворогами. Але Распутін був на стільки хитрий, що не давсь пізнати тим, які оста точно моглиб эго побоюватись. Так отже Распутін замешкав собі вигідно в призначених для него, чудово прибраних кімна тах в Зимовій Палатї, та снував сїти наоколо тих, котрі буцїм то рядили великою Росією.

А в убогій, монастирській келїї покутував за свої гріхи, днями і ночами в молитві постї, молодий монах також з дико го Сибіру. Аж одної ночі приснив ся йому дивний сон. Він бачив величезну піраміду. Дивний образ людства. На самім спо ді бачив він селян і робітництво. Своїми раменами піддержу вали вони другу верству людий, а се дідичів і фабрикантів. Сї знова держали на своїх раменах иньшу верству, себто бюрократію, на верх бюрократії розсїв ся вигідно всевладний цар зі своєю родиною і пекольною силою і жорстокію угнітав він всі вер стви суспільства в Росії. Бідачисько монах, не знаючи політич ного ладу в державі, настрашив ся свого власного сну. Думав, що то діявол насилає йому такі сни, щоби скусити його, щоби збудити в нїм ненависть до сьвятої душі батюшки — царя. І він ще більш карав ся, ще більш молив ся і постив, щоби лиш очистити свою душу і увільнити від діявольських привидів.

Одної днини покликав цар Распутіна і з дитинячою втіхою заявив йому, що пророцтво зглядом сина має сповнитись. Ані на гадку не приходило цареві, що остаточно, се ще може бути знова — донька. Так далеко потрафив Распутін пересту діювати душу Миколи, що той вірив йому, хочби той обіцяв йому Бог-зна яку божевільну обіцянку. Він обіцяв, що буде син і справа на тім кінчилась — цар вірив. Якби самий Распутін сумнівав ся, то він потрафив укрити свій сумнів. Нехай цілий сьвіт валить ся, то нїякий очайдух не потрафить поводитись так холоднокровно як Распутін. Як се буде знова дочка, то житє Распутіна на волоску, все пропаде, все обернесь проти

него — наслідки будуть страшні. Але Распутін з повним довірем так як і цар, ждав дня, котрий або віддасть йому повну контролю над монархою всеї Росії, або пішле його назад в Сибірські пущі як непотріба суспільности, скиталця, або навіть як вигнанця.

Історія записала багато фактів. Чим більший крутар, шарлатан, піяк, розпустник, брехун, злодій, круглий злочинець — часто виграє. Декотрі дають ся туманити своїм чувством і думають, що в Распутіні справді була якась надзвичайна, надприродна сила. Та він знав прецінь тоді як ішов перший раз до царя, що цареви забили голову — доньки і лиш одно хоче цар чути без огляду на всякі можливі і неможливі наслідки, а се — що буде мати сина. Не звернути на се уваги, значило не скористати з нагоди. Распутін з відвагою послідного очайдуха рішив ся користати з нагоди і вкінци виграв. І нераз ворожив він в домі Романових порядкуючи справами так, щоб не ошибнув ся.

З часом почав Распутін роздумувати над своїм становищем в домі царя і дійшов до переконання, що э він вже доволі заобезпечений так, що вдасть ся йому хочби яка інтрига. Доси він був осторожний, вдавав духовного на ділі і в словах і підлягав всякому. Але тепер, чуючись в силі, якої ще не мав в домі Романових ніякий навіть найвисший дигнітар, або найблизший свояк царя, Распутін віддихнув свободнійше і дав волю своїм гадкам. Він нагадав собі вірну як собака Анну, нагадав, що дівчина се була второпна, хитра і до всего найшла собі спосіб, а гарна в своїй простоті она певно помоглаб йому не раз в домі Романових. Він рішив ся особисто поїхати до рідного села і відшукати її.

Сли він надіяв ся, що эго царські почести зеднають пошанивок для него у простих колишніх односелчан, то помилив ся, бо ніхто не сподівав ся від него ніяких зглядів. Коли він вандрував вандрівкою пророка, эго родина завмирала з голоду. Мати померла. Батько забрав троє діточок і куди пішов ніхто не знав. Одна лиш жінка, вірна мужеви відмовилась іти з батьком, а ждала в селі, бо вірила, що колись він верне і забере її з собою. Він прийшов, але не за нею. Анна також для якоїсь

причини волочилась по селі. Хоч чужениця вона погорджуванна всіми, але не дбала. Вона при звичаєна до такого життя ще від дитинства.

І приїхав Распутін. Одітий в порядний кожух наче дідич, коні і сани з царського двора, з царськими відзнаками, а побіч на конях ескорта козаків. Но все те не викликало на селян ніякого вражіння, ніхто не спішив ся витати царського достойника.

Колиж ні, то хай буде і так. Распутін приїхав не по пошанівок від мужиків, а за чим иньшим. Він скоро відшукав Анну, посадив на сани побіч себе, та одів теплими кожухами. "Обертай фірман — назад до двора!" Та тут і висунулась змарніла постать з одної з найбіднійших хат і станула перед кіньми.

"Мій мужу! Менеж прецінь ти не лишиш!" — напів з ро зпукою благала жінка.

Тяжкий проклін, який можуть вимовити хиба уста послідного драбуги, се була відповідь Распутіна. За хвилю щезли санки і замовк бренькіт кінських підків, а на сьвіжий слід на дорозі повалилась зомліла постать женщины.

У пару хвилин пізнійше царський двір пишав ся новою дамою. Вбрана в дорогу сукню, за котру бідна родина на селі прожилаб один рік, циганка Анна проходжувалась по кімнатах Зимової Палати.

Распутін вірив, що хитрість дівчини і сприт придасть ся йому в многих інтригах і се справдилось дуже скоро. Циганка сейчас зрозуміла нащо вона потрібна Распутінові і з соба чаю вірністю сповняла кождий його приказ. Вона навіть не підозривала його. Бачила, що для марної любови він не спрова див її, бо житє в царськім дворі зовсім иньше від того, яким жили вони скитаючись сибірськими пушами. Вона стала для него радше спільником інтриг, чим товаришкою життя.

Між тим вибухла революція 1905. року і за час тих заво рушень в державі, що поширились по цілій Росії, мав цар до по лагодження цілий ряд иньших справ о много важнійших, чим позакутні здэлки, яких героєм був Распутін. Зразу вірив цар і міністри, що революцію вдасть ся здусити тими самими спосо бами, яких дім Романових уживав віками, себто нагайкою, ша

Російська революція в 1905 р.

блею, або і канonoю. Но сим разом се вже не була звичайна то-
впа одного міста, з якою поліція, чи військо вже не раз бувало
давали собі раду. Се ціла Росія встала. Селянство звідкись на-
бралось ідей демократизму і домагалось свого голосу в уряді.

А вже такої нечуваної справи ніяк не хотів цар Микола
полагоджувати без поради Распутіна. Звернув ся отже знов до
него. А та каналія, Распутін, вже мішав ся і до важних держав-
них справ та бувало дораджував Миколі і тепер сейчас зрозу-
мів, що хвиля для царату справді критична. Він підшепнув Ми-
колі, що сю революцію треба здусити зовсім иньшим спосо-
бом. Він радив, щоби Микола наймив кілька мож добрих бесі-
дників, щоби ті патріотичними бесідами переконували нарід,
що буцім селяни ставлять страшно шкідливі для цілости Ро-
сії домагання.

Якраз тоді молодий монах Іліодор, покинувши свої ви-
діня, покінчив студії Теофанівської Академії зі славою найздіб-
нійшого бесідника. До тої то академії зайшов Распутін, щоби
запізнати ся з Іліодором. Здаєсь, що ніхто в світі не годен зве-
сти до купи двох людей, щоби так дуже ріжнились оден від
другого, як сих двох Іліодор і Распутін. Распутін стояв на чолі
царської кліки, яка журилась, щоби задержати царя в Росії;
а молодий монах, ідеаліст, бажав радше руїни царизму. Распу-
тін чоловік неотесаний, неук, що не знав підписати свого іме-
ни, а при тім чоловік брутальний, що з дня на день снував що-
раз то страшніші злочини. А Іліодор, чоловік культурний, ро-
зважний, фантаст найкрасших ідей. Такий здібний чоловік при-
дав би ся Распутінові, коби лиш схотів йти эго діявольськими
стежками.

Зразу Іліодор обурив ся на пропозицію Распутіна. Він
же сприяв більше народови. А тут нікчемний простак намов-
лає эго зрадити народ і говорить до него від царського імени.
Дивно стало Іліодорові. Він любив нарід, але любив і батюш-
ку царя, бо він голова церкви. А простота царського післанця
— щож? — прецінь дванайцять учеників Христа були звичай-
ними, невченими рибакami. В палаті царя він ніколи не був,
тож і не знав, яке життя в домі того, що володів цілою Росією,

тай эї церквою. Тому думав він, що справа царя, се справа радше сьвята, невинна, слухна і — він прийняв эї.

Незадовго потім зробив Іліодор свого рода чудовище. Він казав собі зробити величезну гадюку, а верх неї виписати великими буквами "Дух революції." З тою гадюкою їздив Іліодор по найбільших містах Росії і говорив до народа, що скоро ся гадюка вплятить свої зуби в душу матушки Росії, себто в душу народа, то пропадуть царі, пропаде трон, держава, пропаде Росія. Підчас своєї бесіди він покликував сильного мушкетера — великана, якого називав "Правдою" і сей запалював гадюку, а з эї пащі вибігала ціла громада дітей, повбраних за карликів. Ся простенька алегорія при сильних аргументах Іліодора мала великий вплив на простий російський нарід. Свої вражіння зхарактеризовав нарід здаєсь найкраще, коли молодого Іліодора прозвано як — "Шалений монах." Під покришкою реформи обдарив цар Росію "Державною Думою" і революція втихла.

Іліодор пізнав ся за час своєї подорожи, з визначними людьми Росії, та довідав ся дещо про вплив Распутіна на двір царя. А Распутін все ще уперто вірив, що ему треба такого енергичного монаха, як Іліодор, отже постановив собі дістати эго до царського двора і зробити з него такого вірного спільника, як Анна. Та знав він, що з Іліодором буде трудніша справа, бо багатством, та почестями эго не привабить. Іліодор був чоловік сьвідомий і шляхотний. Проте спробував Распутін заговорити до него в імени добра народів Росії, себто в імя патріотизму.

Вкінці приїхав Іліодор до Зимової Палати, але вже з повним недовірєм до Распутіна. Він не був вже монастирським аскетом, але чоловіком досьвіду.

"Я бажаю, щоби ви позістали зі мною тут в палаті, та щоб були мені правою рукою ві всім" — казав Распутін.

"Чому?" — запитав Іліодор.

"Бо знаєте, я чоловік невчений; мені треба вас."

"До чого вам потрібно мене?"

"Бо я ряджу Росією і тому хочу, щоби ви помагали мені у всім, до чого мені вас буде потрібно" — відповів згорда Распутін.

"Ви рядите в Росії? Яж думав, що то цар рядить."

"А я кажу вам, що я ряджу в Росії" — сказав Распутін гримнувши кулаком об стіл.

"Алеж як се?" — запитав Ілїодор.

"Ходїть зі мною, я покажу вам як".

Распутін хопив Ілїодора за руку і потягнув за собою до просторого сальону. Се була щось якби тронова саля, але люди, що зібрались в нїй видались для Ілїодора такими дивними яких він ще в житю своїм не бачив. Всякого рода ворожбити, знахори, фекирі, спіритуалїсти, повбирані в чудернацьке лахмітє — вся та збиранина таємного сьвіта була зібрана тут зі своїми приятелями і ждала.

"Що се? Що се значить?" — здивований запитав Ілїодор.

"Заждїть і мовчіть. Дивїть ся і слухайте." — відповів Распутін.

За хвилю увійшов самий цар і сїв на троні з повною повагою, начеб зайшов між товариство князїв, або раду міністрів. Цар поговорив щось потихо з Распутїном і сей промовив до зібраних:

"Їх Величество кажуть, що Дума робить багато клопоту. Ставить якісь прямо неможливі домагання, виходить, що хоче обкроїти, зрабувати права Їх Величества. Скажіть мені, мої приятелї, яку пораду дати Їх Величеству?"

Голота розпочала сейчас свою роботу. Одні шептали щось незрозуміле, иньші лорались зі своїми прирядами, кождий працював в свій спосіб. Вкінци роздаєсь з одного кінця салї дрожачий голол.

"Я бачу, що Дума розвязана. Бунтівники, що засїдали в Думі ідуть домів. Малий батюшка скликує нову Думу."

"От знаменито, Ваше Величество." — сказав Распутін. "Розвязати сю Думу і скликати другу і" — тут говорив Распутін півголосом до Миколи — "уважати при сих виборах трохи більше, як при перших."

"Добре!" — відповів Микола — "Добре!" І знов говорив він щось потихо до Распутїна.

"Мої приятелї" — обїзвав ся знова Распутїн — "Жиди

знов заводять в державі якийсь неспокій. Як радять сьвяті ду-
хи, що зробити сим разом з Жидами?"

Знов пішла робота і знов дав ся чути голос:

"Я ба у, що Жиди втікають перед козаками. Козаки
стріляють, трупи падуть, жидівські голови котять ся по ули-
цях. Земля напоена кровію собак."

І цар дав розказ на другий погром Жидів.

Якийсь відділ війська відказав ся послуху своїм офіци-
рам, оскаржуючи їх за страшний гнет жовнірів. Знова зволоч
радилась дуків, знова радили і цар дав приказ вистріляти
збунтованих жовнірів.

Іліодор постановив собі вже не дивитись і слухати біль-
ше. Але нащастє засіданє сеї нечуваної в сьвітї чортівської ра-
ди вже скінчилось. Маленький батюшка — цар встав з трону
і відійшов. Молодий монах, ранений до глибини серця крив-
дою невинних жертв, приступив до Распутіна і з виразом по-
горди і докору сказав:

"То так ти, падлюко, рядиш Росією! А я помагав тобі,
не знаючи, що за чорт сидить в твоїм мізернім тілі. Але не ді-
ждеш ти мої помочи більше. Дні твої почислені!"

"Ходи сюди" — відповів Распутін — "не будь дураком."
В такий самий спосіб рядять многими державами. Пристань до
мене і як маєш добру гадку, щоби поправити дещо в моїй си-
стемі, то спробуємо її.

"Пристати з тобою? Лучитись з тобою?" — відповів
Іліодор обурений. "Я радше злучу ся з чортом, бо він бодай
отверто воює, тай не удає "сьвятого мужа" як ти собако!"

Распутін не гнівав ся, що Іліодор ганьбив єго і називав
такими словами. В коршмах в Росії така мова ще не є обра-
зою. І не покидав рівнож гадки, щоби придержати монаха ко-
ло себе. Іліодор опираєсь завзято, власти він не побоїть ся,
почестями гордить, вигодами, маєтками він гидить ся. Нічим
подібним не привабиш єго. Але є ще одно, більш привабне го-
ловно для молодого чоловіка і цікаво, чи зможе він вдержати
самоконтролю, колиб вмотати єго в таку пробу. І справді Ілі-
одор був молодим монахом, що доси жив житєм повздержан-
ня і самовідречення, він не знав вражіннь товариства що най-

красших женщин, не знав, що се значить бути окруженим не заховстаною, безвстидною бандою нічних оргій, та ще й серед висших кругів суспільности, в домі царя Миколи! А Распутін, темний мужик, що в житю своїм бідив чорно, та в голоді і холоді вандрував селами, діставшись до царського двора заживав всіх роскоший, що прибагла эго брудна душа. Жиючи так близько царя він мусів позбути ся хлопських привичок, мусів обмити ся, розчесати довгі патла, убрати ся чисто, тай попри всю свою простоту він виглядав пристойно. Лиш очи эго не змінялись — очи, з диким поглядом і мізг, що скрив ся поза очима. Эго очи бачили гниль в палаті, а мізг казав ему володіти і жити. Чесні женщины навчились дрожати в эго присутности, чесні люди воліли уникати зволоч, яка кождої хвилі готова до всякого злочину. А всякий иньший чоловік, чи женщина стереглись лиш, щоби не станути поміж Распутіном, а річию, яку він загадав, бо се значилоб бути прогнаним з палати, або бути висланим на Сибір. Бо хоч як мало власти мав самий цар Микола, то і ту передав в руки Распутінови. Тому власне оргії і пустота, якою верховодив Распутін в палаті царя були найдикійшими. Він розумів, що мало мушин голні встояти перед такою покусю. Іліодор монах, чоловік молодий. Треба втягнути эго в таке товариство, треба піджогнути полемінь пристрасти, а там він привяже эго до себе.

Тому Распутін не ображав ся, а здержував ся. Просив лиш, щоби Іліодор не рішав так скоро, щоби трохи затримав ся. Вправді эго обурює лад на царськім дворі, але треба терпеливости, треба комусь направляти те, що хибне. Іліодор справді перестав дивитись на все скептично, та остаточно згодив ся зайти до Распутіна вечером і заізнати ся з гостями, яких Распутін назвав найблизшими приятелями царя.

Хоч Распутін не був попом, ані ніяким духовником взагалі, ані не прийнятий Синодом як якийсь бодай урядник, то мусів він вже ради малпованя "святаго мужа" вдавати духовника з висшим покликанєм, щось в роді духовного філософа. І се вдавав він знаменито. Навіть казав, що власть эго і післанництво не з сього світа, значить, що тої власти і святости не годна ему церква дати. Якесь почутє казало ему, що гуляще житє і нічні оргії не э річию похвальною, отже треба було змо-

лоти, язиком так, щоб обернути kota хвостом. І зволоч потрафив пояснювати цілу справу ось як: — Природі опирати ся годі. Коли чоловік хоче, щоби Бог эго спас, то мусить Бог перше простити гріхи чоловіка. А Бог не простить, коли чоловік не грішив. Треба отже поблажати пристрастям, бо они э законом природи, хоч часом і не подобають ся Богу, а відтак тре •

дами на царськiм дворі.

ба молитись і просити о прощенє. Бо як чоловік не згрішить, то і Бог не буде мав що прощати і готово пропасти спасенє чоловіка. Така наука можлива хиба у таких гниляках як Распутін, але в палаті царя Миколи найшли ся люди, що з дитинячою наївністю захопились навіть такою теорією, головню жєнщини, яким таке "спасенє" подобалось. Тим нічні оргії Распутіна відбувались радше як певного рода релігійна церемонія.

Недавно вийшла з друку в російській мові книжка про Распутіна, в якій автор знаючи Распутіна особисто твердить, що Распутін фізіологічно і психічно був чоловік ненормальний. А попри те він посідав страшну силу гіпнотики в своїх сталевих очах так, що хапав за душу людини без ріжниць чи говорив в часі погідного сонця, чи серед темної ночі. Людей на сьвітї такої сили очий мало. Распутін ніколи не сьміяв ся, хочби навіть і як напив ся. Він потрафив випити три фляшки шампана і ще був тверезим. Випивши пару шклянок "водки" він ставав говірливим, але навіть тоді осторожний. Він був рівнож найвисшого степеня лунатиком. Передовсім жєнщина не потрафила оперти ся єго волї і впливови. А багато мушин в уніформах, з відзнаками, кидали мундури і віддавались під впливом Распутіна житю звичайного, убогого скиталця.

Распутін скоро піймив, що в него є якась таємнича сила, якій мало хто годен оперти ся. Спершу він практикував своїх сил в отруженю царя Миколи. Там поводилось єму знаменито. Відтак він як "сьвятий отець" навідував жіночі монастирі. Він мав за собою царя, мав силу гіпнотики і "духовника" вдавав добре. Тим і гостив, де лиш зайшов. Він бував часто в жіночїм монастирі в Ново Черкаску над Доном, в Ятка, а головнє в Ново-Дівічнїм монастирі над Волгою. В сїм послїднїм монастирі мали зайти поважнїйші шкандали бо мати ігуменя мусїла ужити простого хлопського параграфу. Она найшла кількох мужиків, які приловили "сьвятого отчика" і так порядно обчастували, що той через кілька днів лежав хорий.

Мабуть подібні "невдачі" піддали рабівникови жіночої чєсти шалєну думку. Маючи славу "чудотворця" випробовану на молодїм царевичу Алексїю, Распутін отворив нову місію. Збігалось головнє жіноцтво, цїкаве на всякі дива і жіноцтвом він головнє займав ся, та організував до нової "віри", а цїлє товариство назвав "Сьвятим Сєстрицтвом."

В два місяцї по заснованю сєго нового "сєстрицтва" в Москві записав Павло Драгомїров, начальник тайної поліції в своїх поліційних книгах ось такий рапорт:

"Рєпорт Івана Оборучєва, поліційного агєнта ч. 1287,

другої дивізії тайної поліції в Москві.

"Після інструкції з головної поліційної квартири і по приказу начальника Драгомірова я навідав ч. 136 Тверская, перший дім коло папірні о 1. годині і 35 м. по опівночі. В кімнаті застелений диваном з малою умебльовкою, застав я зібраною нічних поклонників, які клячали перед монахом Григорієм Новіком (прибране ім'я Распутіна.) Було там присутних двацять і вісім осіб, всі жінчини, чотирнайцять з них жінчини вищого роду і образования. Коли я і моїх вісьмох асистантів ввійшли до кімнати "святий муж" стояв коло столика і читав Євангеліє від св. Луки та пояснював своїми словами про кару, яку треба завдавати своєму тілу. На стінах кімнати були розвішані образи, які встряслиб чемністю кожної людини, а на стіні позад монаха Новіка висіла свята ікона Новгородської Богоматери. Так як приказано мені всі присутні були арештовані. Коли всі повбирались я приказав відвести на поліційну станцію. Тут позаписувано ім'я і назви всіх арештованих, їх адреси, як рівнож переведено протоколи з осібна. Переважно всі нічні поклонники нарікали головню на "святото" Распутіна, який уперто домагався, щоб йому дозволити телеграфувати до цариці. Мій начальний офіцер, Немілов, згодився. Около одинацяті години перед полуднем прийшов від царя розказ, щоби безпроводно увільнити всіх увязнених, та щоби найменшої подробиці про зайшло не допустити до опублікування в часописах. О 4.15. год. поспішним потягом відїхав Распутін до Петрограду.

"Підписано: Іван Оборучев."

Під опікою і охороною самого zdeгенерованого Миколи і єго жінки цариці, ся нова "віра" Распутіна поширялась дуже скоро. Сибірський мужик "святий отець" потрафив при помочи своєї сили гипнотики з єднати собі товпу "сестер-учениць", а всі вони майже без виїмок самі дами вищих домів і родів, звичайно лїнівї до буденного, чесного житя. Распутін навчав, що коли жінчина уникає своєї ціли, она не може спастись, а сеж ціль жінчини бути благословенною між жінками. На таких що тижневих "собраниях сестрицтва", сором казати, діялись неможливі річи. А брали в них участь, хоч секретно

Монах Распутін на нічних забавах з царськими дамами.

найвисші дами Росії, навіть цариця і її донька Ольга — а Распутін, невмиваний п'ячина був їх архиєреєм!

До такого товариства "найблизших приятелів" царя впровадив Распутін монаха Іліодора, думаючи, що коли не зборов'єго як попа-монаха, то зломить'єго як молодого чоловіка, котрого привабить розпустна забава. А для вченого чоловіка нічо не значить довідатись про тайну царського двора. Такий чоловік здає собі зі всього докладне справозданє. Він учився, що котрий цар в історії дозволив собі на гуляще житє, то такі царства упадали. Ніневія, Вавилон, Греція, Рим, Франція — се держави, що заводили у себе розпусту, нічні оргії і тим власне упали одна за другою. Треба дуже сильного чоловіка, щоби встояв як тиран. Нехай лиш розпуста увійде в дім пануючого, то'єго панованє вже пропало.

Іліодор переконав ся, що не лиш цар став мишою в лабах котика, а Распутін розбишакою царської палати, але се ціла Росія — улюблена Росія — віддана в руки чортам і проституції. Він вибіг з палати Миколи і побіг просто до властей російської церкви, щоб дати знати, що робить ся в палаті. А для кругів церкви не було се новиною. Всі знали і все знали, лиш всі дивились крізь пальці, в кождім разі ще не роблено нічого, щоби лиху зарадити. Аж тепер порішено взяти ся за діло енергично і покласти кінець непорядкам в домі голови всеросійської, єдиноспасительної церкви. Скликано отже церковну раду. На раду завізвано Распутіна.

Распутін міг не явити ся, але він не був страшкою. А крім того йому встрілило до голови обернути сей напад собі на побіду. Э в російського мужика повно забобон і релігійного підданьства, але э і запекла душа, що коли він зважить ся на хитрість, то буде бояти ся, буде дрожати по дорозі, буде каятись, плакати — а все лиш на те, щоби тим безпечнійше дійти до своєї мети.

Коли отже церковна рада осудила всі провини Распутіна і наложила на него найстрогійшу клятьбу — тоді він здавався змяк як віск. Він просив о розгрішенє і торжественно присягнув, що направить своє житє. І хоч на сій раді були самі владики, здавалоб ся учені люди, то прецінь они повірили, що

ось вдало ся їм засїяти в чорній душі Распутїна страх перед карою Бога.

А в дійсности не вспів Распутїн вїйти з церковної ради, як ще борше забув за зложену торжественну присягу. Він сей час побіг до царя і сфабрикувавши акт оскарження на єпископів і Іліодора, без найменшого слїдства дістав від царя приказ, що Іліодор має бути скинений з попівства, а другі достойники церкви покарані. Без суду, без слїдства. Цар був головою церкви, а Распутїн розказував цареві і справа скінчена.

Виходить отже з сего всього, що в Росії не було сили, якаб розторошила голову потворі, що загніздилась в самім серцю Росії. Ох, була ще одна сила. Се не була сила одного чоловіка, чи організації. Ся сила зродилась геть в глибині самої Росії, в свідомости верств російського народу і вже почала надобре пускати свої порости скрізь по цілій державі. Память невдачної революції не завмерла. Сила правди, яка є підвалиною демократизму жила в Росії і ставала щораз потужнійшою. Ся сила і лиш она мала спричинити упадок Распутїна.

Но се ще не тепер. З більшою впертостию як перед тим, рробив Распутїн все по своему. Жаден чоловік, жадна женьщина не була безпечною перед ним. Одна дама сповідалась перед єпископом. Се була Зоня, дама царської дружини. Єпископ вірив, що тепер цар мусить послухати. Він розказав цареві всю історію і цар вправді завїзвав сейчас Распутїна, щоби оправдав ся. Але на велике здивованє царя, Распутїн удавав як найпевнішого святця тай заявив, що ціла ся історія се тільки оден фалш, се заговор, щоби позбути ся приятеля і оборонця царя Миколи.

"І я пророкую" — говорив дальше Распутїн низьким зворушаючим тоном "що Ваше житє безпечне, лиш доки я жию. Як Распутїн умре, то впаде і трон Романових."

Цар задрожав, та присудив нещасливого єпископа на вигнанє в пущі над Білим Морем.

Но хоч як підло вигравав Распутїн побїду, то всеж таки добачував, що довірє царської родини значно підорване. Він поборював лиш силою своїх висловів, силою підступів, але не доказами. А най би викрилась ще одна така справа як справа

Зонї, то він упаде. А знав він, що подібна неприємність готова знов захопити эго кожної хвилини. Тому з диявольским спритом оплянував він нову сїтку на царя.

Тут в пригодї станула вірна ему як собака циганка Анна. Обоє сні злагодили якусь чортівську отрую і Анна дала її маленькому царевичеві. Анна була при тім дамою, що доглядала хлопчика. І час від часу додавала отруї, доки Распутїн не використає тої "слабости". Царевич захорував, вянув і зі свого сну не пробуджував ся. Ніякий доктор не в силі був відгадати, ні віднайти причини тої нової хвороби царевича. Дні минали і наслідник російського трону, одинокий син Миколи II. лежав в непритомности без ніякої надії на виздоровленє. Стративши всяку надію на лікарів прикликав вкінці Микола Распутїна.

"Я не годен помочі", — сказав Распутїн — "я стратив силу, бо Ви стратили довірє до мене."

Цар і цариця запевняли эго як могли, що се не так, що они ему цілковито вірять, хай зрештою переконаєсь о їх вірі як лиш ему угодно, хай жадає якої хоче нагороди, а хай лиш ратує їх одинокого сина. По довгих просьбах Распутїн згодив ся. Сказав, щоби цар і цариця і їх доньки ішли сейчас до капиці та щоб там клячіли і молились так довго доки він прийде. Ціла царська родина послухали сейчас розказу, а Распутїн самий замкнув ся в кімнаті царевича. Він дав невинній жертві своєї підлої інтриги антидоту, себто иньший лїк, що приводив хорого до притомности і так пересидїв з ним кілька годин. Хорий хлопчина приходив до памяти, а коли спитав де родичі, тоді Распутїн взяв эго на руки і пішов з ним до капиці.

Коло вівтаря клячіли цар, цариця, доньки і вся їх служба. Декотрим вже навкучилась довга покута і незамітно дрімали, але Микола, цар всеї Росії і эго вірна жінка клячіли витре вало і молились.

"Несу Вам сина, Ваше Величество!"

Всі, що молились коло вівтаря встали наче на команду. У дверях стояв розхрістаний Распутїн з хлопчиком на руках, який справивши руки до Миколи просивсь на руки до батька. Царевич живий. Распутїн виратував эго житє. Ніхто не сьміє

тепер говорити, що в Распутіні нема божеської сили.

"Надприродна сила" Распутіна мала вкоротці перейти

Циганка Анна.

ще иньшу найкритичнійшу пробу. Зоня, занепокоєна неславою зайшла до Ілюдора і розказала ему всю історію. Молодий

монах, не зруйнований морально, але безсильний супроти Распутіна призадумавсь на хвилю, а відтак сказав:

Распутін мусить згинути. Убити его, се акт шляхотний і справедливий.

"Чи думаєте, що я се повинна зробити?" — запитала Зоня.

"Ти можеш піти до него і вдавати, що тебе гризе совість за те, що наразила его на неприємности. А коли він відправить сторожу, тоді — "

"Я се зроблю" — скрикнула молода дівчина — "зроблю, не ради мене, але для добра Росії."

Та їй не вдалось. Ще не прийшов час смерти Распутіна. Ніж ранив Распутіна о оден цаль від серця, а Зоню присуджено сейчас на Сибір.

Діавольским інстинктом пронюхав Распутін, що се певно Іліодор вмочив свої пальці в заговорі на его житє і він цілою душею бажав позбутись такого небезпечного суперника. За помочію одного зі своїх шпівнів, Распутін зачислив Іліодора до товариства анархістів. Іліодор стеріг ся і Распутінови штука сим разом не вдалось. Але Іліодор зрозумів, що він не буде довше безпечний зі своїм житєм доки Распутін господарить. Виїхав проте до Християнії, а звідтам до Америки. Распутін був спокійний. Ворог відїхав в далекі краї і перед ним він вже безпечний. Іліодор був для него справді великим ворогом. Він знав, що молодий монах не руководить ся чувствами диавольскої амбіції, але любовою до Росії. Таких ворогів Распутін слушно побоював ся.

Здавалось тепер, що Распутін добив ся сили, якої не в силі зломити ніяка смертельна рука. Побідами над того рода ворогами Распутін став ще більш загадочним. Здавалось, що жадна дума в Росії не поважилаб ся стати проти Распутіна. Бо хоч державна Дума вже брала живу участь в управі державою, она всеще була мертвою, бо все залежало від царя. Цар був найвисшою інстанцією в Росії, а Распутін володів царом! В державі був на позір спокій, бодай в порівнаню до попередної революції, хоч в підземілю Росії все сіялось, все тліло

незамітним огнем, з яким династія Романових числилась звичайно вже аж підчас добре поширених розрухів.

Життя на царському дворі пішло своїм путем. Вино і жінка взяли ся підкошувати автократію таки на добре і треба було лише догідної пори і Росія могла дуже легко відродити ся. А на чолі цілої гнилі, що розгнивалась все ще стояв той самий Распутін і вірна ему Анна. Она одинока була ему найвірнішою, готова все до всякого злочину. І сли хто, то лиш она одна, що мала крихітку впливу на безоглядного тирана, лиш она знала, що снував павук царського двора.

Распутін заволодів Росією внутр, але звертав занадто малу увагу на політику позаграничну. Так зго і захопила велика європейська війна. Не розуміючи зовсім нових подій, Распутін остав ся неутральним. Цариця споріднена з німецьким троном, та плекаючи в душі ніжні симпатії до Німеччини, всею силою старалась, щоби Росія не лучилась до жадної сторони воюючих, та щоб не виступала до війни. Але Микола відчував патріотичний обовязок додержувати державних угод, отже попертий Думою, та можними російської автократії заявив, що буде вірним приреченю даному Франції і Англії. Распутін держав ся з далека і лиш приглядав ся, та ждав на обставини, які вдалоб ся ему використати для своєї самовлади. Колиб Распутін був дійсним політиком, він був би став силою світової слави. А будучи лиш нужденним і то скрайним шарлатаном, він легко попав ся в лапку, з якої доля не випустила зго живим.

Одним з визначнійших молодих офіцерів російської армії був князь Фелікс. На царському дворі він був мало знаний, бо ненавидів порядків в царському дворі і через те ніколи туди не заходив. Але з вибухом війни військові обовязки покликували зго часто до Зимової Палати. Там стрінув ся він з княгинею Іриною і полюбив її. Він стрінув ся рівнож з "двірською дамою" Анною, яка знов собі залюбилась в пристойнім офіцерови. Та на лихо князь Фелікс не звертав найменшої уваги на "польованє" Анни, а очима все стежив за Іриною. Анна не була на стільки відважною, щоб таки впрост осьвідчитись Феліксови, значить треба їй було братись иньших способів, тре

ба кинути якесь погане сьвітло на Ірину і при помочи Распутіна она уплянувала цікавий підступ.

Перш всього она старалась вговорити Феліксови, що Распутін має неограничену силу і вплив на цілий дім цара, а перед поглядом эго очий не годен втечи ніяка женщина, навіть особи царської родини. Відтак она назначила ніч, коли то Распутін мав зайти до спальні княжни Ірини, а Фелікс мав розбити двері, щоб ввійти і переконатись о тім, що говорила циганка Анна. Распутін не вагався стати в прислузі своїй вірній собаці, бо і не мав нікого, кого би боявся, а Анна числила на самий факт, що скомпромітує Ірину в очах Фелікса. Лиш на хоробру відвагу Ірини не числив ні Распутін, ні Анна.

Умовлена ніч прийшла. Анна відвідала Фелікса і ще раз безвстидна повторила оскарженє на Ірину. Колиж Фелікс почав випрошувати собі такі безпідставні доноси на Ірину, она їдкими докорами заявила, що эго улюблена Ірина саме тої хвили забавляє у себе — Распутіна. В тій хвили зірвав ся Фелікс і побіг, щоб переконати ся о правді. А за той час княжна Ірина переполохана загадочними відвідинами Распутіна ночію, прискочила до отвореного вікна. Распутін міркуючи, що Ірина певно зіскочить і втече до огороду, вибіг дверима, щоб зловити її. Ірина справді скочила з вікна і знаючи, що Распутін буде здоганяти її почала втікати. Князь Фелікс надбіг саме в слушну пору, щоб почастиувати Распутіна здоровим кулаком, а княжну занести на своїх руках назад до її спальні.

Фелікс не зважав на силу Распутіна. Він вірив, що сцена тої ночі вистарчить, щоб витягнути брудну душу Распутіна на сьвітло денне. Сейчас рано він зголосив ся на авдієнцію до царя, але Распутін попередив эго. Що наговорив він цареві не знати, але Микола заявив Феліксови, що не бажає чути того, з чим він приходить до него. Він лиш з повною повагою царя всеї Росії приказав Феліксови, щоби сейчас відіхав на боєвий фронт. Распутін цілий час стояв за кріслом царя і злобно всьміхав ся.

Цариця все ще старалась, щоби відтягнути Росію від війни, та довести до заключеня мира з Німеччиною. В своїх апартаментах она мала бездротний телєграф і безвпинно перегово

рювала з німецьким цісарем, який тоді пробував на східнім фронті. Щоби дійти до своєї цілі цариця втаємнила в ту справу Распутіна, знаючи, який великий вплив має він на Миколу. Она вговорювала его, що коли допоможе їй заключити особний мир з кайзером, то тим здобуде собі ще більшу силу в Росії. Він згодився на плян цариці.

В полевій квартирі німецького кайзера на східнім фронті відбулась тайна нарада. Зійшлися там німецький кайзер і Распутін, тиран і самозванчий хуліган, щоби нарадитись на будучність Росії. Сі два ватажки обговорювали, що має історія написати на сторінках будучих подій.

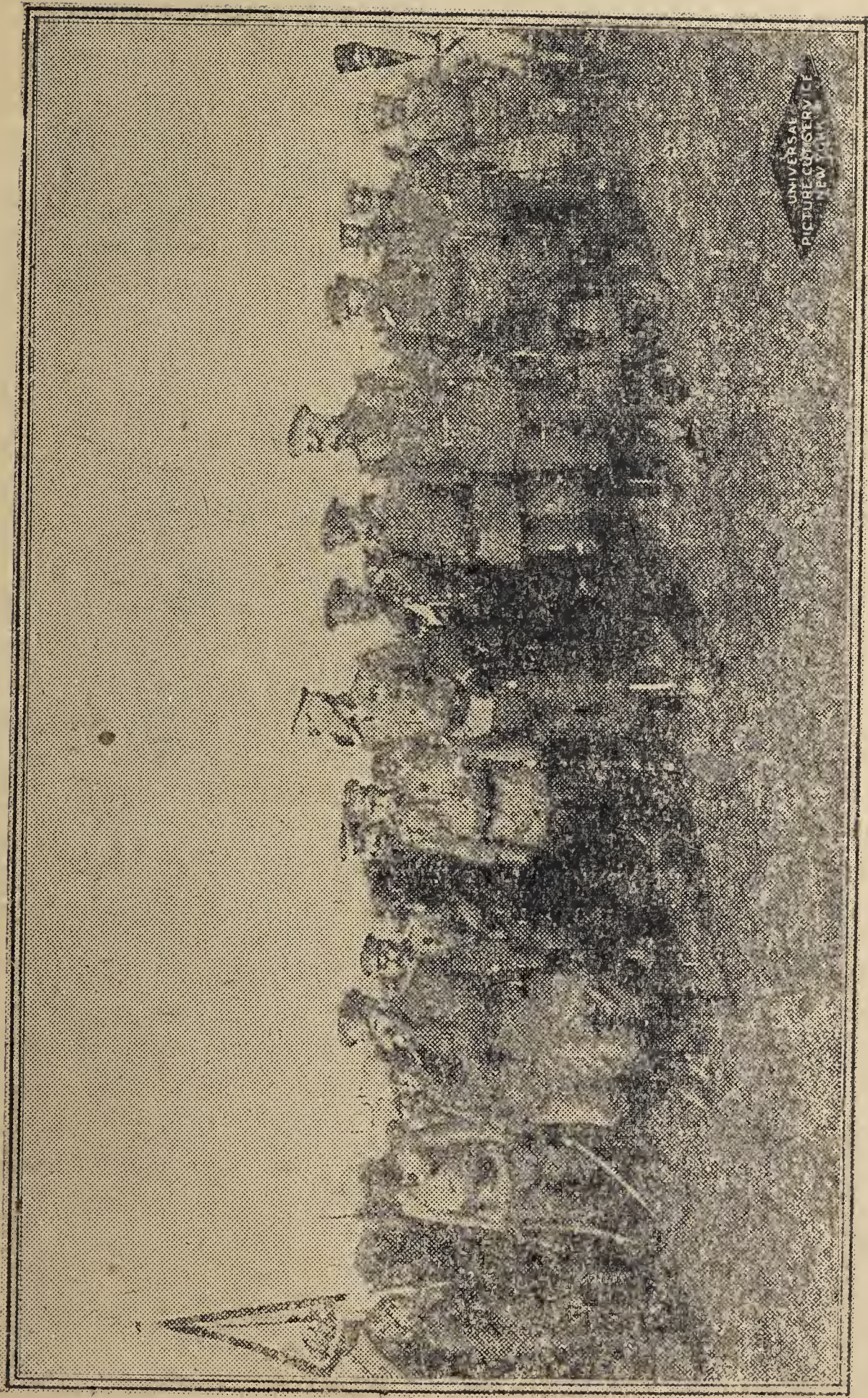
Порадившись оттак з кайзером спішив Распутін до цариці, щоби донести їй про всі уложені пляни. Ходило лиш о те, щоби армія в даній час була послушною. А що цар послухає, се не було сумнівом. Проте Распутін вибрався на другу місію, сим разом трохи делікатнійшу. Була се місія до великого князя Николи Николаєвича, який доси вже вславився своїми великими перемогами і став прямо ідолом цілої Росії і надією російського народу. Він був рівнож одним, що хоч належав до царської родини, то в дійсності не знав нічого про розбишацьку роботу Распутіна в домі Николи царя, ані про тайні переговори цариці з кайзером. Але те, що треба було йому знати про Распутіна довідався від молодого князя Фелікса.

До головної квартири Николи Николаєвича приїхав Распутін. Николаєвич вислухав терпеливо все, що шептав йому Распутін. Відтак перейшовся великий князь до другої кімнати і покликав Фелікса.

"Може маєте охоту бути свідком чогось, що буде рівночасно частиною відплати за кривду заподіяну Вам?"

Николаєвич здоймився з стіни важку нагайку і зблизився до Распутіна. Щось не доброго причував Распутін, бо почав зі страху дрожати і просити милости. Але великий князь Николаєвич обдумав відповідь для цариці і кайзера і не хотів змінити свого пляну. Він обкладав Распутіна нагайкою аж доки той не повалився на долівку.

"Се моя відповідь, а тепер гони!" — сказав Николаєвич і хопивши Распутіна за обшивку викинув за двері.

Цар і Никола-Николаевич на б о з в і м ф р о н т і .

Не миле справозданє здавав Распутін царици, але заговорщики не давали за вигране. Они не хотіли уступатись перед опозицією одного чоловіка, ані одної певної групи, чи стороництва. А великий князь Николаєвич не знав обставин в домі царя. Він не вірив, щоби Распутін міг розпоряджати царем Миколою і то в справах такої страшної війни, як ся європейська. Він вів далше свою кампанію проти Німеччини і організував між дипломатами сторонництво проти заговору цариці. До Петрограду він і не показував ся. А се дало Распутінові час і нагоду обмотати трон в свої диявольські сіти. Він розказав Миколі про наругу, яку заподіяв ему великий князь Николаєвич і князь Фелікс. Микола чуючи таку зневагу эго "святого мужа" дав розказ, щоби великий князь Никола Николаєвич обняв команду на Кавказі, а Фелікса переніс знова на инший фронт.

Тепер ішла дальша робота до заключеня мира з Німеччиною. Підпише сей мир Микола, то кайзер перевезе всю армію зі східного фронту на захід і поставить її проти Франції і Англії. Цар знова був ще на стілько російським патріотом, що довго опирав ся. Але він був оден проти цілого свого двора. Распутін і цариця дбали о те, щоби цар як найменше сходив ся з дипломатами Росії, які моглиб піддержувати эго патріотизм в некористь їх заговорови. Микола був слабодух. Він не був здібний до великих річий і дійсно бояв ся рішати якінебудь важні справи. В душі він бажав спокою так для Росії, а ще більш для себе самого. З одної сторони бажав спокою, а з другої обмотувала эго щораз то більше жінка і Распутін своїм заговором мира, а ще в додатку Распутін при помочи шпіонів приводив перед Миколу людей ніби анархістів, які відкривали перед ним нечувані пляни та заговори на эго житє, та на поваленє династії Романових. Не було проте сумніву, що Микола упаде жертвою заговору: Той день зближав ся. Вкінци Микола почав годити ся на мир, який був би зробив кайзера володарем мабуть цілого сьвіта.

Але князь Фелікс побоючись о долю Ірини з одного боку, а з любови до Росії знов з другої сторони, рішив ся на скрайний крок, щоби позбути ся гадюки, що загноїдилась в

самоу серцю Росії. Він потайки приїхав до столиці, тай злучив ся з стороництвом, що тоді дуже поширялось, а якого цілю було ратувати Росію хочби навіть коштом повалення династії Романових. Они знали, що головним ватажкою цілого

Жіночий "Баталіон Смерти" в Росії.

заговору з Распутін і знали рівнож, що нічого не поможе витягати эго брудну душу на сьвітло денне. Бо хоч цар знає вже багато лихих вчинків Распутіна, то все таки слухає эго, бо ві

рить ему. Не лишалося проте нічо, як лиш злагодити Распуті нову лапку при помочи гри, якої він уживав проти других.

Та се був лиш поки що плян порішений, але не виконаний. А дістати очайдуха, сім миль з за пекла в свої руки не так легко. Се було отже питанє, на котре ніхто не давав відповіди. І знова Фелікс рішив ся на спосіб, який або вдасть ся, або присудить йому смерть. Він післав по Анну.

А Анна була женщиною, що походила з простолюда. Того самого російського народа, який весь покритий був тим самим струпом тиранії, який віками зносив те саме ярмо жорстокої російської самовлади. На самому дні серця Анни тліла та сама іскорка гніву, жалю і бажаня — волі! Треба було лиш ту іскру піддути. А Фелікса она любила, він був для неї ідеалом, на який она так завзято полювала. І він розказав їй всю небезпеку вітчини, всю підлість заговору прихильників Німеччини. А чуючи з его уст таке довірє до неї, она вірила, що зможе зєднати собі его симпатії для себе.

"Распутін мусить згинуті" — сказав вкінци Фелікс.

Анна сиділа мовчки і в душі боролась. Щож зрештою значить Распутін для неї? Він ужив єї як вірну собаку виключно для своїх цілей і свого добра. Він нераз був невірним для неї так само як і для других. Она вглянула в свою совість і бачила, що она вже нераз брала участь в злочинах, она начеб і сотворена була лиш на те, щоб робити зло, тай не для своїх плянів, а в службі другим. А тут она має нагоду направити все лихе одним великим ділом і то для добра вітчини. Она з увагою слухала примірів з історії про Чарлоту Кордей, та про Жоанну д'Арк, женщины, які по геройски служили вітчині і імена їх на віки записала історія. Вкінци Анна згодилась помігти до безпощадного знищення чоловіка, який готов запропасти ти Росію так як остаточно запропастив і єї.

Распутін, увірений що здобув вже свою побіду над Миколою і сепаратний мир між Росією, а Німеччиною буде остаточно підписаний, сидів спокійно та дожидав, що от може ніні завтра уложені пляни стануть дійсними фактами. Анна прийшла до него. Як вірна собака почала леститись коло него. Між тим говорила, що найшла єї якась туга і она бажалаб якоїсь

гучної забави такої, як бувало він не раз устроював в царськiм дворi. Оно не пора на забави серед клопотiв дня, алеж справи полагоджено так як хотiв Распутiн, отже все безпечне. Распутiн вправдi здержував ся вiд пiянства, та оргiй, алеж так по чернечому годi все жити. Анна заявила, що ту монотоннiсть треба конечно перервати порядною забавою, деби всi клопоти буденного життя позабути на час, втопити в добрiм винi, та нiчнiй оргiї.

Распутiн зразу лиш вперто мовчав, але вдiйсности противив ся лиш на позiр. У нiм розбудило ся гуляще житє. Всi справи були у него так як полагодженi, а нiм Микола пiдпише угоди з Нiмеччиною, то варто щоб добре забавити ся. А там вже будуть иньшi свiтлi днi, слава, нагорода вiд кайзера, неограничена сила в Росiї i проче. Распутiн лиш нерадо годив ся на те, щоби такий баль устроїти не на царськiм дворi, а десь в осiбнiм, чужiм домi в Петроградi. Але Анна своєю жiночою хитростiю знов перебiгла его, що мовляв цар i так бувало дивив ся на такi забави бiльш крiзь пальцi, а тепер, коли розходить ся о те, щоби пiдписав мир з Нiмеччиною, то лiпше не непокоїти его. Бож він вправдi згодив ся пiдписати, але ще не пiдписав. Не треба отже наражати его. Він мусить полагодити всi подробицi мира, обдумати, довести справу до ладу, отже найкрасше нiяк не перешкаджати ему в хвилях так важних справ. Распутiн не опирав ся.

Прийшов день забави i нiч, яка мала рiшити, чи Распутiн має гнити, чи жити.

Баль устроєно, але такий, який лиш годин устроїти Петроград, столиця царя всеї Росiї. Був се бенкет, на який зовсiм смiло можна було запросити самих римських iмператорiв. Години минали. Найкрасше вино плило струєю. Распутiн сидiв побiч Анни i преспокiйно випорожнював чашу за чашою. Давно він вже так забавляв ся. Оргiя заходила до своїх крайних границь. Не було вже чоловіка, ані жінчини, щоб не шалiв в розгарi забави, все п'яне до нестями. Одна лиш Анна послугуючи вином Распутiнови, пильнувала, щоб напивсь він як найбiльше i дожидала загадочного кiнця сеї оргiї.

Нараз вiдчинились дверi сальону i до середини вiхав за

маскований козак. Піджогуючи коня острогами він вискочив на довжезний балевий стіл і їхав в другий кінець стола, де сидів Распутін. Дороге начинє, шклянки, фляшки, дорогі вина, все то з лоскотом і бренкитом розсипалось на всі боки. Перестрашені гості розбіглись, кождий втікав куда лиш міг. Распутін держучись заледви на ногах пробував і собі втікати, та тут вискочило наче з під землі других шістьох замаскованих козаків і в однім моменті обскочили его зі всіх боків. Тут не було вже часу.

"Для Бога і добра Росії!" — крикнув оден з замаскованих козаків і подав Распутінові набитий револьвер. "Ти жив як собака, умирай бодай як чоловік!"

Гримнув оден вистріл, а за ним сейчас в оден раз других шість і Распутін, той паразит Росії повалив ся мертвий на долівку.

Всі світла сейчас погашено. В одну мить хоплено тіло і бічними улицями вивезено і з моста кинено в ріку Неву.

Випадок захотів, що мостом переходила тої хвилі якась звичайна собі жінка — селянка. Побачивши, що кинено когось в воду, она підбігла і побачила в воді лице Распутіна. Жінка побігла сейчас в місто, а перебігаючи улицями кричала:

"Распутін загинув! Распутін мертвий!"

Сенсаційна вість в одну мить поширилась по цілій столиці і з тисячів уст чулось лиш одно: "Распутін мертвий!" За годину ціле місто було на ногах. Чоловіки і жінки спиняли одні других по улицах. Дзвони почали дзвонити. Завізвано військо, щоби розгонити товпи народа по улицах, але військо відмовилось послуху своїм офіцірам. Почалась справдішна російська революція.

А в Зимовій Палаті напів в розпуці сидів цар Микола Романович. Він очікував всяких можливих вістей, бо вірив, що кінець его пановання близький. Він нагадав собі пророцтво Распутіна, що з его смертю упаде і панованє Романових в Росії. Він все те вірив, що в Распутіні була якась напів божя душа.

А в дійсности, се лиш історія повторила щераз свій незбитий доказ, що найбільші події в борбі о свободу народів стають ся саме тоді, коли найгіршого рода розбишаки нама-

гають ся скрайно нікчемними, брутальними способами задержати той нарід в неволи, в ярмі. Тиранія англійських королів принесла Англії — парлямент. Гнет засліплених автократів дав

Салдати, які перші підняли революцію в Росії.

почин американському демократизму. Жорстокість монархів перетворили Францію в республіку. Так само Распутін своєю тиранією потрутив Росію до самовідродження.

АВТЕНТИЧНА ІСТОРІЯ СМЕРТИ РАСПУТІНА.

Оповіданє про смерть Распутіна таке як подав монах Ілїодор ріжнить ся з оповіданєм більш автентичних жерел. Можливо що Ілїодор по утечі до Америки писав кінцеві події з оповідань, а відтак приноровив цілу схиблену подію до фотографовань кінематографу. Автор книжки в російській мові, як рівнож історія про смерть Распутіна в англійській мові представляють факт смерти зовсім відмінно, хоч дієві особи лишаються майже ті самі. Розумієсь, що причини убійства Распутіна представляють ся в автентичних оповіданнях більш шкандальними і страшнійшими.

Незмінними лишаються оповідання про позакутне нечесне житє Распутіна в ново-заснованім "сестрицтві" до котрого на подив, належали самі жінчини висших родин і домів. Звісно, що коли до такого "сестрицтва" належала сама цариця і її донька Ольга, то і прочі дами не могли бути "простого роду". Всяким оповіданням про ріжного рода шкандали в визначних домах — нема кінця. І хоч багато мущин рішали ся убити падлюку Распутіна в пімсті за збещенє жінки, або доньки, то головним і безпосередним мотивом убійства Распутіна була мабуть безперечно єго страшна державна зрада.

Зараз з першою вісткою про війну Росії проти Німеччини старалась цариця, сестрінка кайзера, щоби довести до сепаратного мира Росії з Німеччиною. Про се не сьмів знати ані цар Микола, ані тим більше ніхто з патріотичних проводирів Росії. Одиноким її дорадником був кайзер Вільгем, з ко-

трим она порозумівалась своїм приватним бездротним телеграфом, а відтак при помочи безчисленних німецьких шпівнів. А позаяк Распутін в її очах був "спасителем" її сина, а в слід за сим став не лиш "святим отцем" але і чоловіком, що бажає спасеня цілої Росії, розумієсь в користь Німеччини, то цариця Александра втаємнила до своїх плянів також і Распутіна, чоловіка, що готов був за солені німецькі гроші снувати найбільш огидну державну зраду. Распутін, найблизша особа цариці і як такий, що своїм гипнотизмом прямо розказував цареві і цариці, став незадовго ватажком німецької шпівнажі в Росії. А "сестрицтво" було не лиш місцем нічних оргій, але згодом було головним кублицем і осередочною кватирою німецької шпівнажі.

Невдовзі по замордованю Распутіна вибухла в Росії революція і революції треба завдячити, що революціонери перешукали як слід мешканє Распутіна, та в півниці віднайшли огнетревалу касу, в якій Распутін складав і переховував всякі документа, тайні припорученя кайзера, та переписку і иньші шпівнівські секрета. Передаючи і прочитуючи сей цікавий архив розуміємо ясно, чому треба було комусь оплюгавити собі руки кровію такої огидної потвори як Распутін.

Довідавшись про тайні заходи цариці до заключеня сенаратного мира з Німеччиною Распутін перш всього довідався хто еще з по стороні цариці. Найкрасші державні позиції були отворені власне для прихильників такого мира. В той спосіб Борис Штірмер, з роду Німець, увійшов до уряду царя Миколи і незадовго, на глум цілій Росії, став премієром. Він був першим приятелем Распутіна. Распутінови відділено було в зимовій палаті чудово прибране мешканє, але він водів тепер ви наймати осібний дім на дільниці Гороховая, зараз попри палату. Там відбувались "святі собраня", а також шпівнівські наради. Там Распутін прямо рядив цілою Росією.

Треба було всего одну годину часу, щоби з колишнього огородника зробити єпископа Теофана. А в пару день пізніше той самий чоловічина, що заледви умів букви прочитати став прокуратором святійшого синоду.

Всякого рода катастрофи ставали буденними подіями. Там експлюдувала фабрика аmunіції і сотки людей втратило житє, а тут знов зішлись два потяги і подушили сотки жовнірів, то обкрадено магазини, то поживу затроєно і т. д. Що Распутін був в безнастаннім порозуміню з кайзером і головною німецькою кватирою шпіонажі сьвідчать документа. Всі ті документа цифровані, а розвязку до їх відчитування найдено між Распутїновими документами. Понизший документ, се оден з таких цифрованих документів, присланих з Німеччини до Распутїна:

Номер 70. Август 16. 1916.

"Ваш репорт про діяльність Крузенштерна (командант 28 корпусу) як рівнож про приятельські відносини Сахарова і Япанчина (два визначні члени Думи), ми одержали. Фірма Берхмана в Києві висилає на кредит Ліонне в Петрограді 120.000 (сто дваїцять тисяч) рублів для Вас (Распутїна) і таку саму суму для С. (Бориса Штірмера, премієра Росії).

В такий спосіб незабаром займили перші уряди такі іме на як: Борис Штірмер, премієр; Протопопов з текою міністра; єпископ Теофан, прокуратор; Сабуров, двірський офіціаліст; Іванїцький, секретар міністерства заграничних справ; Курлов, завідував поживою Росії; Никольскі, наглядав транспорту аmunіції.

Кождий з сих міністрів прибирав до себе своїх приятелів за секретарів та иньших офіціалістів. Курлов, як міністер внутрішних справ громадив коло себе всіх чорносотенців, убирав в поліцейські мундури і давав інструкції де має ся виконати яке убійство непожаданого урядника, чи патріота.

Робота шпіонажа була видна, а однак ніхто не потрафив довести, бо все роблено скрито під охороною Распутїна. Вистарчило Распутїнови загрозити цареві що виїде на сибір і престолонаслідник умре і вже цар дав розказ щоби застановили

"Інструкції: Скажіть С. (Штірмерови) щоби ужив такий плян проти Думи. З архіву міністерства нехай дістане лісту імен російських революціонерів скрайної школи. Сих він може на наш розказ поарештувати, судити воєнним судом і постріляти. Але в секреті він зробить з ними инакше. Під охороною

своєї власти нехай наділить грішми і пішле між робітництво як агентів. В той спосіб він зорганізує осібне число про-германських соціал-демократів, які підуть до Петрограду і будуть працювати побіч анархістів, толстовців, комуністів і червоно-соціалістів. При помочи такої пропаганди між робітництвом ми зможемо устроювати страйки по фабриках амуніції і катастрофи. Нехай лиш они намовляють робітництво до страйків і повстання і нехай накликають тим робітництво до утворення європейської соціалістичної республіки. Сей плян подобається робітничій класі і така робота вже поплатилась нам в Ірландії. Ваш одинокий противник, се Гучков, але постарайтесь, щоб цариця перегородила єго діяльність.

"Приєднуйте на свою сторону як найбільше членів Думи. Подавайте час від часу свій рахунок, а фірма Бархмана буде піддержувати кредит Ліонне.

"Ми ожидаємо добрих успіхів Ваших услуг, які високо цінять єго Величество і які будуть Вам щедро винагороджені коли дістанемо Росію в свої руки, що довго не забавить.

"Припоручення: Скажіть С. (Штірмерови, премієрови і пахолкови цариці) щоби як найбільше стеріг ся князя Дмитра. Він має в своїх руках лист Надії Литвинов в справі підкупу Брусілова. Ся женщина перебуває в готели Ребіна в Петрограді. Старайтесь за всяку ціну дістати той лист в свої руки, бо се страшно компромітуючий документ. Професора Мілюкова треба спрятати. За сю прислугу виплатить ся десять тисяч рублів. Можете наняти І. або Б. Оба они потребують грошей.

"Скажіть Анні (Анна Вирубова, перша дама цариці, вірна собака Распутіна) щоби переказала цариці прийняти женщину імя Байсмен, она буде просити авдієнції в полудне, 30 августа. Она має устно переказати щось від кайзера. Вам треба познакомити ся з княжною Зіною Клоєвною з Воронього. Она має знакомство серед мілітарних властей і єї услуга Вам придасть ся.

"2. — (шпiон, якого імя годі відшукати) поробив заходи, щоби на 29. августа о 11.30. год. устроїти експльозію в фабриці амуніцій в Крестовску. Елэктричний дрiт пущений через ріку Неву і все готове.

"Поздоровленэ від всіх трох нас. — Н.

Такі письма діставав з Берліна "святий отець" цариці, ватажко Распутін. Відповідь Распутіна на повисше письмо говорить про чорну душу розбишаки:

"Письмо і гроші одержав. С. вже робить. Вже поінформував эї Величество. Все приготоване до жнива. Чим більше катастрофів і втрати життя людей, тим красше вражінэ для вас. С. (Штірмер, премієр), вже вислав чотириста скрайних революціонерів до роботи з грішми і інформаціями. Завважав всі ваші точки. Мартос іде з сим до Гелсінгфор і там зажде на дальші ваші припорученя.

"Не дістав ніяких вістий за Англіїця К. Прошу прислати. Найліпше арештувати буцім за шпіонажу. Эсли так, то пришліть підробіть які документа для оскарженя. — Гр." (Григорій Распутін.)

Номер 70. з котрим Распутін переписував ся, се "Гф. Есхенбург фон Штутбарт" якого дійсне імя э Штайнгавф, начальник головної цісарської шпіонської кватири в Берліні. Сей Штайнгавф чотири рази їздив до Петрограду до Распутіна ще перед августом 1914. року.

Згаданої повисше днини зголосилась до цариці дама Елена Байсман. Авдієнцію призначено на другий день. Цар відїхав на боєвий фронт. Присутним був лиш Распутін. Згадана дама подала цариці власноручний лист від кайзера, а другий лист Распутінови. Лист той найдено між иньшими документами. Э се власноручне письмо кайзера в німецькій мові:

"Рішучо приватне і довірочне.

Головна кватира в Франції,
Монтмоди, августа 10. 1916.

"Про Ваші світлі прислуги говорив мені "Гер" Штайнгавф. Гратулюю Вам, щасливий, що знаю, що цариця Александра має у Вас так доброго і розумного дорадника. Ви зробили багато, але ще э багато до діла для Вас.

"Ваші приятелі нехай старають ся, щоби все був брак амуніції, нехай все дають знати до Берліна про всякі замовленя амуніції і вибухових матеріялів з Англії так, щоби ми могли

завчасу наглядати за посилкою при фінляндських портах і нищити. Припоручаєсь катастрофи желізничі, та по фабриках амуніції. Штайнгавф посилає Вам шістьох агентів спосібних до таких підприємств. Ваші приятелі нехай дадуть їм урядові охоронні папері і нагоду до їх роботи.

"Я піддав деякі гадки Її Величеству, які она обговорить з Вами. Найнебезпечнішим Вашим ворогом є тепер князь Юрій Львов, який має багато сторонників. Колиб змогли покласти кінець єго діланю, то позбулиб ся небезпеки. Для Вас се можливо. Поговорить з Її Величеством. Є се моєю цісарською волею, щоби уложену між нами для Вас плату подвоєно від сьогоднішньої дати.

Поздоровлення.

"Вільгельм Р. і І.

В такий огидний спосіб зраджувала російська цариця і Распутін цілу Росію. Про кожний атак російської армії знали Німці наперед, а в наслідок того гинули тисячі найкрасших жовнірів Росії.

Через два місяці потім руйнували Росію всякі катістрофи. Чотири експльоції вибухли одна по другій: дві в Петрограді, одна в Москві, а одна в Костровна. А майже що другий день мусіла бути желізна катастрофа і то звичайно потягів, котрими транспортовано військо на боєвий фронт.

Ті мимо всіх сих перепон, генерал Брусілов dokonував великих подій над Припетом і в Румунії. Десь в половині августа сей генерал забрав від Німців 7.757 офіцирів, 350.000 жовнірів і 405 тяжких армат. Така робота розумієсь не подобалась кайзерови. І тоді дістає Распутін лист з Берліна такого змісту:

"Ф. Г. 2.734 — 22.

"Меморандум від, ч. 70. Август 29. 1916.

"Рішучо жідає ся, щоби унеможливити офензиву над Припетом, а зробити так, щоб центральні держави мали там побіду, так як обіцялись в повідомленнях з 1. липня. Ви не додержуєте слова! Що з вами? С. (Штірмер, премієр) своїми

промовами підбадьорює Росіян. Зі своїми тріумфуючими телеграмами до Асквіта (англійського прем'єра) він мусить дати собі спокій. Сим він лиш додає духа союзникам. Такий поступ вперед мусить бути стриманий. Дальше, фабрики амуніції в Вологда і Болобоє ще не знищені, а ми сего жадали. Ми знаємо, що К. (годинникар Карцов, який висадив у воздух фабрику в Выборг, причім згинуло 400 людей) і пані Р. (Раєвска, котрої батько був за часів Протопопова міністром внутрішніх справ) обоє арештовані і розстріляні. Поки що розуміємо, що ви поінформували поліцію про сих двоє людей тому, то они любились і булиб зрадили нас.

Тайні припоручення: Миколі Мазарови припоручить знищенє фібрики в Вологда і Болобоє, а пані Фляйшер нехай по може ему — обоє дістануть по шість тисяч рублів за прислугу.

"Позаяк доси ви ще нічого не зробили щоби здержати офензиву над Припетом, то жадаємо, щоби генерала Брусілова усунути в такий самий спосіб, якого уживалось в других ворожих державах. Пішліть довірочного післанця до доктора Клонєва в Казані, а він дасть "пігулку." Він буде знав. Те що в пігулці кинути до якогобудь напиту — оно ділає відразу. Клонєв Німець і ему можна зовсім звіритись. Брусілов має слугу — жовніра Івана Савича, а він має приятеля Бориса Колтчака, жовніра з 117 регіменту інфантерії в Мінську. Колтчак був в нашій службі через пять років, эго треба взяти до сего діла і помочи ему, щоби відвідав Савича в головній квартирі. Там він може кинути "лїк" в страву, або напитек. Як виконає се припорученє, то виплатить ему секретно двацять і пять тисяч рублів. Савич любить сестру Колтчака, а се Колтчакови по може багато. Стеречись треба Марії Устраялов, бо она заздрить сестрі Колтчака.

"Генерала Корнілова можна спрятати ручним гранатом, який ніби нехотячи упав з рук жовнірови. Так як зроблено генералови Жуковскому в Пултдску минушого марта. Сю роботу добре би повірити Павлови Крижицкому, жовнірови з 17. полку гранадирів. Він спритний їздець і доносить розкази до головної квартири. За сей вчинок можете виплатити тайно до

вісімнайцять тисяч рубрів.

"Дальше, присилуйте конечно царя, щоби сейчас казав увільнити Поленова, Левицкого і паню Еріх, яких арештовано в Витебску. Эсли найдено які папері коло них, то нехій ім звернуть. Документи сховані певно або в Очотнім Банку, Гевске, або в Лампе. Дістаньте їх, бо в них э річи, які оскаржилиб С. (Штірмера) і В. (Анну Вірубову.) Слідство зглядом сих осіб треба сейчас застановити, а тих, що її арештували усунути з урядів. За се дістине осібну надгороду." — С. - 70."

Діставши сі припорученя, Распутін взяв ся сейчас до діла. Другої днини він був у царя і казав, що мав в ночі "відінэ", що в Витебску нежичливий говернор фалшиво оскаржив і арештував троэ людей щирих патріотів Поленова, Левицкого і паню Еріх. Всі троэ увільнив цар телэграфічно, а говернора нагнав з уряду.

В кілька днів пізнійше їхав генерал Брусілов до Петрограду на конференцію з міністром війни. В тім самім потягу їхав і жовнір Калтчак. На нещастэ каву з отруєю випив не Брусілов, а майор Добровольський, який і помер загадочно смертю чотири дні пізнійше.

В десять днів скоїлось нещастэ і Корнілови. Жовнір, який не мав ніякої причини бути близько генерала, буцім припадково пустив з рук гранат, який на місци убив коня, але Корнілов остав живий, зранений лиш над лівим оком. Кождий вірив, що то припадок.

За сим дістав Распутін замітне письмо з Берліна:

"Меморандум 26874. 327.

"Ч. 70 посилаэ до вас сестру Молфету, норсу італійского Червоного Хреста. Эї номер буде 168. З Берліна виїжджаэ на 3. с. м. і поїде через Готенбург. Просимо поінформувати П. (Протопопова) і зажадати, щоби дав їй охоронні листи і потрібні пашпорта. Она буде перебувати в домі Б. (Буков, кожухар на Верейская, німецкий агент).

Эї задачою буде познакомитись з молодим адвокатом Александром Кереньским. Се собі ще звичайний чоловік, але ми віримо, що в будуччині він може мати великий вплив і шкодити нам. Пані 168 буде підкуплювати эго, а відтак наробить

ему з того шкандалів і попсує ему карієру в очах публики. Можливо, що треба буде эго зовсім усунути, та се лишаємо вашо му рішенню. Ном. 168. має з собою средства і буде робити що скажете.

"Тайні припорученя: Пробуйте переконати Эго Величество, що М. І. Терещенко (тодішний міністер заграничних справ) небезпечний і мусить бути арештований. Коли зроблять трус в эго хаті в Києві, то найдуть компромітуючі документа, які підкинув С. (німецький шпiон Шумахер). Терещенко хоче виявити вчинки С. (Штірмера) отже треба ему сейчас перешкодити арештом.

"Сей другий лист передайте царици і скажіть, що все, що она жадала в попереднім письмі, сповнить ся.

"Скажіть С. і П. (Штірмерови і Протопопови) що брак поживи в Росії треба завдячувати нездарности Бірілева. Нехай zdeградують эго а настановлять другого, який поведе так, що би завести голод. Коли би поширити пошесну хворобу в Москві, Казані, Харкові, Одесі і других містах, рівночасно з голодом, то се помоглоб багато Німеччині. Ми вже думали над сим і рішили поширити холєру. Але подумайте як ви і давайте знати, а все решту полагодить ся. Петроград треба охоронити від слабости, бо там царська родина і ви всі.

"Післанець позістане в Петрограді через чотири дні і зажде на вашу відповідь. Гінденбург домагаєсь, щоби взяти частину армії зі всхідного фронту на західний. Ви мусите зарядити голод і помір в державі, защо дістанете спеціальну нагороду так, як за погром під Варшавою."

В тиждень по сім, відбула ся тайна нарада в домі Распутіна. Присутними були: Штірмер, Протопов, єпископ Стряпчев, Махуїлов деректор тайної поліції за часів Штірмера, і дама Малфета, що шойно прибула з Берліна. На нараді порішено, що Керенського, молодого адвоката треба убити, бо він знає багато за їх шпiонажу і може легко відкрити їх роботу. Припоручено дамі Малфета, щоби наняла до сего убійства Варшавського жидка Левіньского, який готов за гроші убити когоб то не було.

Саме в три тижні Кереньський мало не пожив смертю. Вертаючи пізно додому, переходив він коло шпиталю Александра. Тут вистрілив до него жидок Левинський три стріли, але

Кереньський, бувший прем'єр Росії.

на щастя всі три рази хибив.

Важнішою справою для зрадників були другі припоручення з Берліна, головно голод і холера. Бажали они сього нещастя тому, щоби тими нещастями присилувати Росію підписати

сепаратний мир з Німеччиною. Они відписали до Берліна і дістали таку відповідь:

"Ч. 70. Предложив ваші поради і всі прийнято. Він посилає вам Карла Енке, котрого число буде 229, бактеріольога з Франкфурт. Він поїде кораблем через Малмо. Тим самим кораблем прийде посилка овочів для фірми Яковлєв і Ко. в Москві, сто двацять і шість бочок канадійських яблук і дев'ять кошів жовтих бананів. Сї овочі вишлесь до Казену, Харкова, Одеси і по других містах. Постарайтесь, щоби П. (Протопопов) зарядив скору доставку посилки.

"Ч. 229 має всі інструкції для Яковлева. Овочів не треба розпечатувати, або їсти, бо они страшно небезпечні.

"Холєра повинна вибухнути в три тижні. Ми сподіємось що П. (Протопопов) подбає, щоби доставлено овочі на час. Овочі роздати між заповомові товариства, а ті роздадуть бідному народови.

"Проти генерала Острофадского, генерального інспектора кінноти треба зладити оскарженє" не за зраду. Післанець дасть вам документа (підроблені) які доказують, що він перепродавав державні тайні Австрії. Він небезпечний нам.

"Ч. 229 буде особисто доносити вам про переговори з Румунією, а також про нищенє воєнних матеріалів які приходять з Англії до Росії.

"Ч. 70. доносить нам, що фабрику нітро-гліцерини в Виборг вже знищено цілковито причім погинули майже всі робітники тої фабрики. Прошу заплатити Е. (хеміст на імя Павло Ек) обіцяну суму гроший.

Такі самі овочі наповнені мікробами холєри найдено в німецькій конзуляті в Букарешті. Лист від Карла Енке до Распутіна каже, що овочі доручено до Яковлева і вже розсилаєсь до різних товариств і люди розбирають з подякою. Дещо післано до Богородичного монастира в Казан, а дещо також до Тов. Св. Георгія в Києві.

Три тижні минуло, але холєра не вибухла. Распутін видно писав до Енкого яка причина, що овочі не ділають, бо той відписує ось як:

"Овочі через спізнєну доставку стали зовсім невідповід-

ними для вжитку. Велика се шкода зваживши всі труди тих, що ті овочі подарували."

А мимо того санітарні власти занотували кілька випадків холери в декотрих містах. Але Провідінэ Боже спасло Росію сим разом.

Рівночасно була ще одна для Німеччини важна справа. Румунія не виступала до війни, бо ще не була приготована, а певне, що она стане по стороні Росії. А в Румунії э хліб, э нафта, олива і другі дуже потрібні річи для Німеччини. Треба отже було підступу і Берлін оплянував. Распутін дістаэ ось таке письмо:

Меморандум 27546. 112.

"В Добруджу доходять справи до кризи. Натисніть на С. (Штірмера, премієра) щоби переконав царя, а ви про те саме поговорите з царицею, що треба конче присилувати Румунію, щоби станула до війни проти нас. Она не може бути довше неутральною. С. нехай так уложить депешу, щоби се виглядало як ультіматум від нас. Як не хоче стати по стороні Росії, то нехай іде проти неї."

Распутін допильнував справи. В три дні пізнійше Румунія, неприготована, виповіла Австро-Угорщині війну. На се Німці були приготовані, а Распутін зі Штірмером, Протоповим і декотрими генералами армії помагали. Генерал Мекензен натиснув на всхідній лінії. Обіцяна поміч з Росії не приходила, Румуни лишились самі і то з нічим напроти німецької сили і Румуни цофались а Німці забрали величезні засоби збіжа, нафти, оливи, та здобули собі комору тих засобів на будуче.

Те все робила чорна російська рука на те, щоби упадком Румунії, невдачами російської армії, нещастями внутр Росії щоби тим всім присилувати царя Миколу, аби підписав мир з Німеччиною. В тім они бачили спасенэ Романових і цілої Росії. Німеччина знов мала щей друге на ціли, а іменно, ужити всего східного фронту проти заходу і бити Англію. І коли почала Румунія підупадати, шпійонська зграя зі Штірмером і Распутіном на чолі причипились царя, щоб підписав з Німеччиною сепаратний мир. І був би неоглядний Микола вже підписав, якби се оден чоловік, оден лиш сивоволосий старий козак

депутат Думи — Мілюков.

В місяцю жовтня 1916 року робота кліки шпівнів була вже на стільки явною всім, що патріоти Росії мусіли завязати тайні групи для висліджування шпівнажі. Між иньшими архикнязь Никола, Сербій і генерал Вернанде взяли ся слїдити зраду генерала Сухомлінова. Назбиравши доволі доказів і документів повисші три російські патріоти подали цілу справу Сухомлінова до преси, за чим розумієсь мав слїдувати судовий процес. А було се в інтересі Распутіна не допустити до процесу, бо там викрились би і другі шкандали. Цариця перебувала тоді в Лівадії. Довідавшись про клопіт Сухомлінова, цариця сейчас висилає до царя ось таку телєграму:

"В інтересі нас всіх прошу застановити сейчас нікчемні закиди, які зроблено тепер проти Сухомлінова. Эсли слїдство піде дальше, то Борис (Штірмер) обіцяєсь сейчас зрезигнувати. Эсли не затреть ся справи сейчас, то наше становище в небезпеці."

На се відповів цар:

"Я зарядив все що потрібне, щоби оскаржень більше не повторялось."

Оскарження однак повторено на судовій розправі 28 серпня 1917. р.

Распутін і эго шайка продумала ще одно средство, а іменно ширили поміж пролєтаріатом всякі фалшиві вісти і тим підбурювали нарід до розрухів. А в Росії не треба богато до розруху. А се подало знова доказів і сьвідків хто ті вісти сіє.

Нараз має збурати ся Дума і цариця довідуєсь, що Мілюков, член Думи має повну вязку документів і хоче опрокинути і виявити перед Думою цілу підлу роботу Распутіна. Зрозуміла цариця сю небезпеку, бо сейчас таки олівцем написала до Распутіна:

"Сьвятий Отче, — Анна (Вирубова) щойно сказала мені про замір Мілюкова в часі нарад Думи. Цар мусить відмовити засіданю Думи. Я вже телєграфувала до него. А коли ні, то э нагорода десять тисяч рублів, які можна обіцяти І. або В. щоби эго згладили зі сьвіта. Я охочо дам сто тисяч рублів, щоби замкнути ему уста на віки. Се мусить бути зроблене. Перека-

жить се П. (Протокопови.) Не відкладайте ані на одну хвилину. Всьо залежить від Мілюкова. Коли він виявить те, що знає, то все наше пропало. Цілую руки. Я і Ольга просимо благословеня. — А."

Дивним чудом цар Микола відмовив ся послухати шайки і відписав царици, що відложити засіданє Думи він уважає неможливим.

Лишалось лиш одно — замордувати Мілюкова. І певно, що працювали шпіони невпинно, коли самий міністер Протопопов пише до Распутіна:

"Дорогий Друзе Григорію, — Що стало ся що ваші пляни не вдають ся і Мілюков ще доси робить дальше свою роботу? Нині о 2 годині збираєсь Дума. Чи не можете якось так зробити, щоби эго там не було? Не годні зробити якого чуда? Скоропадський (добре знаний німецький шпідон) зрадив нас і передав Мілюкови в руки найгірше небезпечні для нас документа. Ми хотіли арештувати эго вчора, та він висмикнувся нам. Робіть скоро, бо се в вашім інтересі. Як Мілюков прийде на засіданє Думи, то все пропало. Вам щирый Д. А П."

Заговір убити Мілюкова не вдав ся. Цариця знала про се. Она сиділа при телэфоні і що десять мінут діставала справозданє що говорить ся в Думі.

О 2, годині зібралась Дума. М. Родзянко, предсідатель Думи отворив засіданє. Амбасадори всіх союзних держав сиділи на своїх почесних місцях. Перший говорив репрезентант польского клубу М. Гарусявич. Звісно говорив про справу Польщі.

Вкінци встав старець Мілюков. Настала тишина. Він розказав про всі заходи, щоби убити эго, а відтак з натиском заявив що се заходи царського сьвятця Распутіна, який рядить Росією так, щоби завести її до руїни. Відтак пятнуючи Бориса Штірмера як "зрадник Юда" він підніс в руках вязку документів до гори і драматично заявив: "Я маю тут, Панове, документи Юди. Сьвідощтво зимних цифрів — число шеклів, срібняки, платня за зраду!"

Дума заніміла! Коли Мілюков скінчив свою мову настала хвилева мовчанка. Тоді встає приятель Мілюкова, М. Пури

Шкевич і просить предсідателя, щоби позволив ему сказати пару слів в німецькій мові. Все що він сказав було: Гофмайстер Штірмер! Сей сарказм так припав кождому, що ціла Дума на городила Мілюкова живими оплесками. Мову Мілюкова не допущено до преси, але она зробила свою роботу.

ТРАГЕДІЯ СМЕРТИ.

Грудня 15-го запрошено Распутіна на вечеру до чудової палати князя Юссупова. Сї, що запрошували, знали, що Распутін піде лиш там, де в товаристві будуть гарні жінчини. Проте сказано ему, що якась молода жінчина, котра бажає поки що затримати своє імя в тайні, хоче бачитись з ним. Самий князь Юссупов привитає гостя, бо і на вечері не буде ніхто більше лиш він і та жінчина.

В дійсности в горішній кімнаті палати зібрались: князь Юссупов, архикнязь Димитрій (котрого цариця уважала убійником Распутіна), депутат правиці Пуришкевич, Павло Степанов, славна російська танцерка С. і норса, котра відтак виїхала до Лондону. Ся власне подає се оповіданє про смерть Распутіна, задержуючи поки що своє імя в тайні тому, що бажає по війні вернути назад в Росію.

Вибила одинайцята година. Се був драматичний вечер. Всі ожидали Распутіна, а він не приходив.

Князь пішов до телэфону і зателэфонував до хати Распутіна.

Відповідь була, що "отець" пішов до когось на вечеру ще з вечера.

Чи він прийде? Чи дасть ся зловити в лапку таку рішучу і так осторожно прилагоджену?

Мінути ставали годинами для малого товариства. Почали навіть сумніватись, чи не остеріг хто старого розбишаку, бо шпіонів мав він скрізь.

Двайцять мінут по одинайцятій надїхав автомобіль. Князь Юссупов привитав гостя в дверях. Распутін скинув з себє дороге соблоове футро. На нїм шовкова попівска реверенда, на шиї перевішений золотий хрест прикрашений дорогими жемчугами. Скинувши кальоші з чобіт почав Распутін розглядатись по палаті.

"Не турбуйтеся, "отче" — сказав князь "ми самі, лиш мій приятель, господин Степанов э з нами. Але він наш — з усьмішкою додав князь.

Відтак впровадив він гостя до чудової їдальні, де Распутін стрінувся, та познакомився з Павлом Степановим.

На столі стояли дві фляшки вина. Одна спрепарована з так сильною отруєю, що годину перед тим пес згинув в кілька хвилин.

Представивши Степанова Распутінові, казав князь:

"Наша дама ще не прийшла. Я буду ждати на неї при дверях, аби не турбувати моїх льокаїв.

Распутін лишився з Степановим, який весело проходжував по їдальні. Почали вони розмову про спиритуалізм. Степанов здавалось дуже інтересувався тим. Коли Распутін завважав гарний образ на стіні і почав ему приглядатись, Степанов наляв дві чарки вина.

Оба вони підійняли пугарики і випили. В срібній вазі були сухарі. Распутін закусив.

Але на здивованє Степанова сильна отруя не ділала. Чи брудний монах справді був під охороною якої висшої сили? Степанов був певний, що Распутін сейчас попаде в агонію. А то противно, Распутін сидів собі преспокійно, та почав допитуватися про жінчину з якою він мав стрітитися.

Нараз Распутін трохи поблід, та сказав: "Цікаво! Я чуюся щось недобре!"

Він встав знов, перейшов здовж кімнатою і здержався перед хрестом, гарно прикрашеним дорогими жемчугами.

Степанов встав також і підступаючи за Распутіном дивувався, що той каналія випив таку сильну трутину і ще годину заінтересуватись будь чим і говорити якби нічого не зайшло.

Князь Юсупов і прочі ожидали в горішній кімнаті, що ось-ось Степанов дасть знати, що Распутін вже не жиє. Кожде здержувало в собі віддих. Перед нами лиш одно питанє, що дієсь на долині? А надслухуючи вони все ще чули, що оба мушени розмовляють.

"Ах! Той біль проминув!" — завважав Распутін.

Проминув! Не вжеж трутина не чіпаєсь того дивного чоловіка? — питав ся кождий самого себе. В дійсности оно сталось інакше. Распутін пив доволі ще дома і лиш покушав затроєного вина, а решту виляв до порцеляни в якій стояв вазон з цвiткою.

Коли Распутін взяв в руки хрест, щоби ему близше приглянутись, Степанов поступив ся за ним, виймив свій револьвер, приклав до рамени Распутіна і нараз — вистрілив!

Всі, що ждали в горішній кімнаті, вибігли на балькон над сходами. Саме тоді вийшов Степанов з їдальної і ідучи сходами на гору, покликував:

"Святець мертвий нарешті! Росія свободна від сего лайдака!"

Прочі почали й собі радісно окликувати свободу Росії, поділяючись надією на кращий лад в державі, коли на їх велике здивованє отвирають ся двері з їдальної і з відти вилазить Распутін з обкровавленими руками, стогнучи і кленучи, та прямує до головних дверей, щоби втечи від заговорщиків на житє.

Справа з отруєю не повелась і куля Бравнінга лиш ранила єго. Распутін носив під шматєм сорочку зі сталевої тканини, яку цариця спеціяльно спровадила з Німеччини одну для царя Миколи, а другу для Распутіна.

За се однак не знав ніхто з заговорщиків. Тим і дивувались они, чи справді той бішений монах наділений якоюсь над природною силою?

"Ви пробували убити мене! — закричав Распутін простерши до гори свої стиснені закровавлені кулаки. "Але я ще жию — жию! — і Бог поможе мені пiмститись!"

Приклавши відтак руки на рану звідки текла кров, Распутін зареготав ся дивним діявольским сьміхом. А сей регот дорешти убив яку небудь сьміливість у заговорщиків — все заніміло і остовпіло, на балконі.

Лиш оден між ними мущина не стратив притомности. Той Степанов, як держав свій револьвер ще в руках, так і скочив сейчас долів сходами, заступив Распутінови дорогу і всі кулі які були в револьверу вистріляв Распутінови в голову.

На кінець шпiон i зрадник був мертвий!

В десять мiнут пiзнiйше заїхав перед палату князя кригтий автомобiль, яким шоферував жовнiр в мундурi Иван Ф. — В автомобiли сидiв вже доктор Станислав Л. — До сих двох прилучив ся також Степанов. Тiло Распутiна вже було в автомобiли.

Попращавши князя Юссупова i тих, що разом з ним були свiдками так страшноi i дивноi сцени, три мущини вiдiхали автомобилем в сторону Петровського мосту.

Було темно i падав густий снiг. На мостi не було нiкого. Доктор, жовнiр i чоловiк, що тої ночі вiдрубав вiсiм голов дивного осьмиголової потвори, яка годувалась кровiю тисячiв росiйських французських, i англiйських жовнiрiв — три они взяли тiло Распутiна i вiднесли на мiст мiж другим, а третим фiляром. В тiм мiсци вирубано на рiцi лiд i заговорщики знали, що там є широка полонка.

На шиї Распутiна ще деландав ся золотий хрест. Пiднесли тiло до гори, щоб вкинути в рiку, аж тут лихо! — мерлець хопив ся рукою за ремiнь жовнiра!

"Чи се проклiн на мене?" — ледви прошептав Иван.

"Проклiн, чи не проклiн, але вiн має пiти!" — закричав сердито Степанов i всi три перекинули трупа через поруче моста.

Голосно сплюснула вода на рiцi. Але знов все втихло i трох мущин всiли до автомобiля i вiдiхали.

Шiсть днiв кружляли по Петроградi всякi поголоски, що щось важного сталось. Штiмер, Протопопов i цiла банда кайзерових шпiонiв ходили як приголомшенi не знаючи що далше буде. Тайна полiцiя на приказ царя вганяла, та перешукувала, бо десь "святий отець" пропав!

Цар Микола був на боєвiм фронтi. Грудня 31. телеграфувала до него цариця:

"Розкажи Максимовичу арештувати Дмитра (архикнязя) в твоiм iмени. Димитрiй хотiв говорити зi мною вчора, я вiдмовилась. Тiла ще не найдено. — Александра.

Микола вiдповiв, що робить все що треба, та що вже присудив архикнязя Миколу (Николаевича) на вигнанє у зго добра.

Зараз другої днини посилає зажурена цариця знова коротеньку телєграму до царя:

"Дякую за телєграму. Тіло найдено в ріці."

Ніхто не знав, що сталось з Распутіном, але тайна поліція, якої за царату бувало доволі, знайшли далеко за містом покровавлений автомобиль, який як вірили належав до архикнязя. А в додатку найдено також оден кальош, також обкровавлений, який мав належати до Распутіна. По сих річах здогадувались, що Распутіна замордовано. А вже річ ясна, що тіло опинилось певно в ріці. Звідси почались пошукування в воді. Лід на Неві був грубий. Але в Петрограді є по ріці багато полонок, де перуть шматє. Тими полонками спускались у воду нурці і шукали, але не нашли. Труп сплив таки в тій полонці де рубано лід і звідтам видобули мертвого Распутіна.

Сама цариця ходила дивитись на него і через пів години клячіла перед ним, а відтак дала припорученє, щоби тіло поховати в Царськїм Селі. Сей похорон відбув ся зовсім приватно, тихо і то в ночі.

Цар вернув сейчас домів. Всі стерегли, щоби щонебудь не появилось в часописях. Всяка згадка була заказана. Говорилось про загадочний морд, але хто, де, кого, сего не вільно було говорити, а тим більше писати в часописи. Згодом проголошено, що Распутін помер, але якою смертю-ніхто не казав.

От так закінчив своє житє павук, що обмотав був Росію темною силою кайзерової шпіонажі в Росії і гнув ту державу до упадку, до заглади. Богато потерпіла Росія через него! Тисячі єї синів лягло передвчасно завдяки зраді Распутіна.

Але причувала і цариця близькість правосуду. Коли дали їй знати, що Распутін убитий, она скричала:

"Убитий! Коли сьвятий отець мертвий, то о горе, дїм Романових також загине!"

Сї слова скоро справдились, бо до трох місяців цар підписав зреченє ся престола і цар і цариця і цілий ряд арештованих німецьких шпіонів були вже в руках російського революційного народа, який бажав відродитись, освободитись і жити, як живуть другі свободні народи.

ПОСЛІДНІ ХВИЛІ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ І СМЕРТЬ.

Російський піп описує засуд і виконанє вироку смерти на бувшій російській царю Николаю II.

Понизший опис о. Йоана з Успенської Катедрі в Москві який був наочним свідком послідних хвиль Николи Романова, є до сего часу саодиноким описом про сю незвичайну подію. Двайцять літ тому назад він брав участь в коронованню Николи на рос. цара. В липни 1918 р. він був саодиноким попом з не большевицького табору, якому позволено уділити послідних релігійних потіх скиненому монархови. Сей привілей завдячує особистій приязни з одним большевицьким проводиром. О. Йоан описуючи сю трагедію говорить таке:

"Дня 3-го липня, 1918 р. о 1. годині по півночи товариш Василій Сидоров, головний шериф большевицької Червоної Гвардії ввійшов до темної кімнати екс-царя Николи в малім провінціональнім місточку Віятка і сказав в погірдливім тоні:

"Пане Николаю Александровичу Романов, ви є завізвані ставитись перед суд".

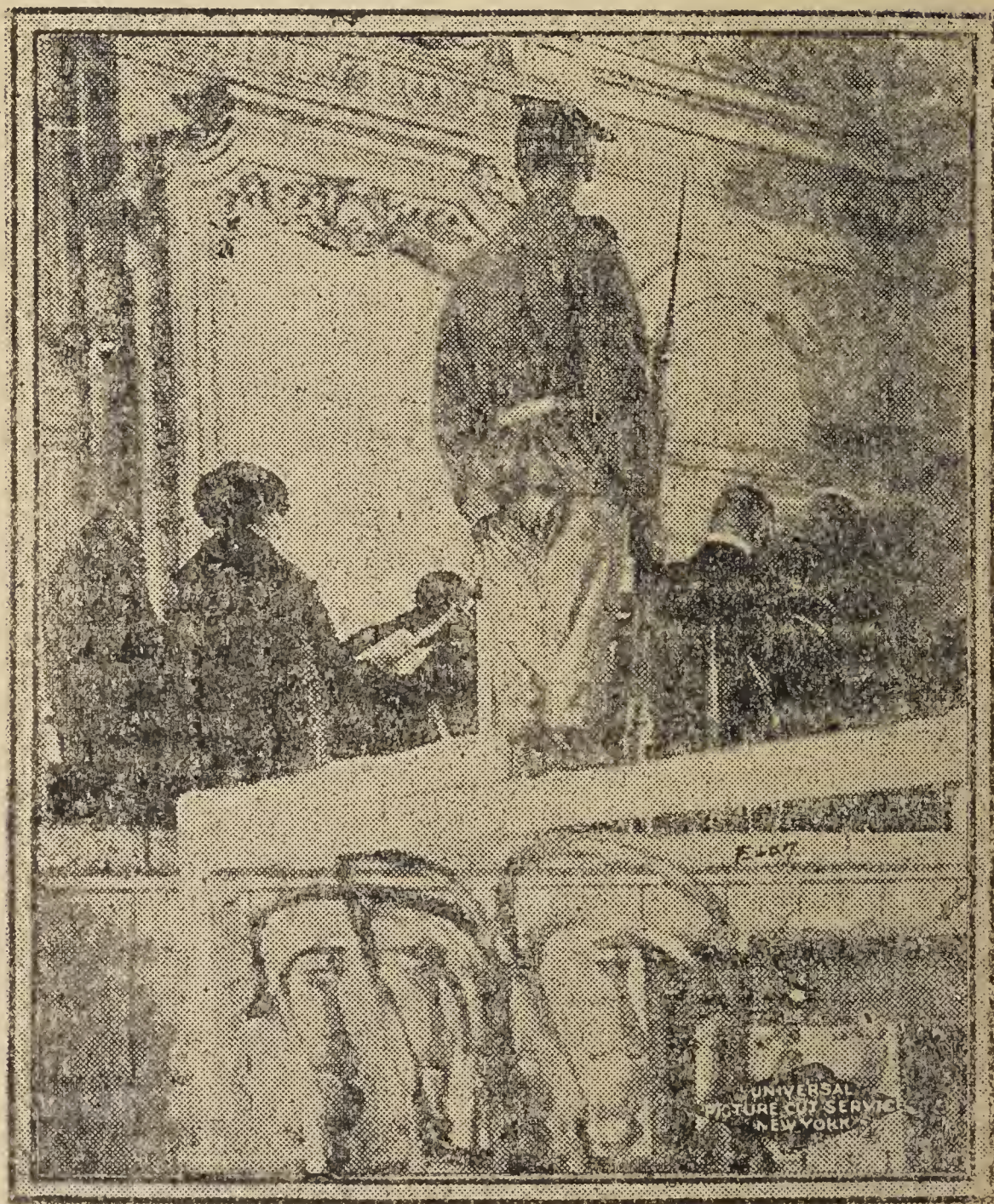
Потомок Петра Великого (рос. цара), який був паном життя і смерти більш 200 мільонів людей, був тепер гірше трактований ніж найбільнійший мужик.

Ексцар, який від часу відділення його від родини став незвичайно нервовим, зірвав ся на ноги, споглянув з перестрахом на шерифа і вибелкотів захриплим голосом:

"На ваші розкази і на Божу волю."

ПОСТАРІВ СЯ О 20 ЛІТ.

Бувший володїтель всеї Росїї виглядав дико і блїдий.
Від часу абдикації постарів ся о 20 лїт.

Суд над рос. царем.

Коли з великим трудом убрав ся, ослаб на хвилинку і сїв на ліжку. По кількох мінутах підніс ся з ліжка, а шериф дав розказ сторожі закувати його і так закованого доставити його до суду.

Я був наочним свідком всего, що стало ся в останніх страшних днях нашого нещасного монарха. Від часу його візду з Тобольська мені дозволено стало доглядати його і давати духовну потіху, завдяки впливови одного з большевицьких міністрів, який задержав ще трохи пошани для релігії.

Судова саля була уладжена в міській ратуші. При вході царя зі сторожою саля вже була заповнена червоногвардійцями і большевицькими провідниками. В місци де передше висів образ царя Николи тепер виднів революційний прапор, на котрім були написані слова: "Пролетарі всіх країв єднайте ся"

Большевицький трибунал, який складав ся з 7-ох членів, сидів солемно поза довгим столом, а перед ними стояло засвічених сім свічок. Члени трибуналу були менше більше визначні большевицькі провідники, сеї провінції. Один з них, товстий, се гандляр будівляним деревом, політик і публіцист сего міста; другий судія, се увільнений робітник з большевицької фабрики, третій знов шинкар і так дальше.

Предсідателем трибуналу був Кирило, бувший стаєнний хлопець на царському дворі, якого засуджено на Сибір поліцією царської палати, за се, що образив Распутіна, котрого він взяв за волоцюгу в царському парку.

"Пане Николо Александровичу Романов, ви находитесь під закидом змови повалення вільного правительства народу Росії, яке тепер є при власті і під закидом змаганя завести правління терору, як давнійше" — зачав говорити предсідатель поволи і з натиском.

"Що маєте на відповідь супроти такого серйозного оскарження?" запитав товстий гандляр деревом в ломаній російщині, затираючи руки з вдоволення.

Екс-цар поглянув на судіїв, а відтак на червоногвардійців, які заповняли темну салю. Він виглядав ошоломлений; неспосібний сказати ні слова. Через мінуту панувала смертельна тишина в судовій салі.

"Чому не говорите?" запитав шестий судія, бувший сторож царського двірського маршалка.

"Оскарженє є брехнею. Я ніколи не робив змови проти народу мого краю, ніколи. Я жив завжди, від часу моєї абди

кації, під вашою сторожію і-і“ — сказав бувший цар, а слова завмерли йому в горлі. Зворушенє взяло верх над ним.

Судії споглянули взаїмно на себе значучо. Никола був очевидно дуже затрівожений і заголомшений способом в який його трактували. Він обернув ся як би хотів побачити чи є для нього де місце аби сісти.

“Чи хоче хто небудь з вас, товариші, виступити як адвокат Николи Романова?” — запитав товстий гандляр деревом.

ТОВПА ВЕРЕЩИТЬ.

Червоногвардійці загомонїли, а відтак дались чути голоси:

“Бувший автократ знає закон і може сам боронитись без адвоката.”

“Браво” — закричали другі.

“Пане Романов, коли не маєте більше нічого до говорення, є непотрібним аби ми тратили час з вами. Ми маємо тільки рішити справу і видати вирок” — сказав предсідатель.

По короткім переговорюваню судіїв між собою вони встали і вийшли до другої салі, лишаючи в'язня стоячого між чотирма червоногвардійцями з витягненими шаблями. Публика ставала крикливою. Давались чути голоси “Повісити тирана!” “Долів з буржуазним автократом!”

По кількох мінутах всі судії вернули на свої місця, а предсідатель гримнув в стіл п'ястком, щоби люди втихомирились заговорив:

“Пане Николо Александровичу Романов, трибунал народу провінції Віятка розважав дуже уважно над оскарженєм проти вас і знайшов його цілком доведеними фактами. На підставі сих фактів, він удовідняє вам державну зраду проти народу і змаганя контр-революції. Сей суд засуджує вас на смерть через розстріленє.”

Екс цар, який пробував задержати самоконтролю аж до сеї хвилі, заточив ся і міг стояти на ногах тільки за помочию сторожі. А коли публика в салі витала і оплескувала засуд, су-

дії повставали зі своїх місць і кланялись на всі сторони, так начеб вони були героями і патріотами. В між часі цар відзискав контролю над собою і заговорив слабим голосом:

"Се э Божа воля. Але майте милосердіє над моєю жінкою і дітьми. Я умру невинний злочину, о який мене оскаржують."

Він хотів говорити ще більше, однак гамір присутніх заглушив його дальші слова.

Майже мертвим винесла сторож бувшого автократа вісалі.

Його взяли на віз зі суду на місце езекуції, а за возом слідувало пять других возів, заповнених червоногвардійцями і судіями.

Мені позволено всісти на віз з Николою і я робив що міг аби підкріпити його відвагу, яка опускала його по так страшнім засуді.

Се було около 2 години з раня, коли вози пустились їхати, а по обох боках Николи сиділи червоногвардійці. Коло воза їхало на кони двох козаків. Лице царя було таке як утрупа.

Люди в місті спали і не мали понятя про послідний акт трагедії, який відбував ся під їх вікнами. Тишина була дивна і застрашаюча. Віз минув катедру, а цар перехрестив ся і пробував усміхнутись.

"Де везете мене?" — запитав він охриплим голосом сторожу.

Сторожі поглянули в бік й не відповіли нічого.

З великим трудом зняв осаджений дорогими камінями хрест зі шиї і подав його сторожеви зі словами: "Дайте се моему синові". Поздоровіть мої діти і скажіть їм, що я стріну ся з ними в позагробовім житю!"

Сторож удавав, що кашляє і виглядав неспокійним, однак мовчав. Споглянув на хрест, а відтак на товариша і не рішав ся взяти хреста з рук в'язня.

"Я бачу шлюбний перстень на вашім пальци. Ви певно жонаті. Ви певно маєте родину. Чи сповните мою послідну просьбу?" — заговорив, в'язень, добуваючи послідних сил.

"Да, може зроблю", пробурмотів сторож і взяв хрест. Сила вязня опустила і він стратив знова притомність.

Коні ставали змучені, бо се була тепла літна ніч. Партія звернула з головної дороги і задержалась на горбку, оточеною соснами. Сторожа отворила двері від карити і винесла вязня з середини. Легко пасмо ранішнього сьвітла продиралось на далекім сході.

Кілька сот фітів від возів було видно в сумерку постаті червоногвардійців і судіїв з ліхтарнями в руках, а поза ними виширювалось риштуванє.

Грובהва тишина володіла доокола. Очам вязня все представлялось страшним і він пробував порозуміти, що його тут очікує.

"Що — мій Боже — що ви будете робити тут зі мною?" запитав екс цар, споглядаючи на риштуванє. Сторожа не відповіла нічого.

Оподалік була лавка, на котрій сів обезсилений вязень. В тім місци виринула дискусія, чи мені, яко священникови повинно ся дозволити сповідати вязня в останнє. По 15 мінутах впертого опору дозволено мені виконати сей мій обовязок. Поблагословивши вязня хрестом, я відчитав молитви і за причащав його. Никола отворив очі і з тихим плачем промовив:

"Отче, нехай вас Бог благословить! Передайте моє благословенство моїй родині, моїй жінці. Що вони зроблять зі мною? О Боже!" застогнав і упав назад на лавку.

Сторожа піддержала його і дала йому води. Я приложив шклянку причащального вина до уст колишньому голові нашої церкви. Він випив і почув ся сильнішим. Споглядаючи благально на мене говорив уриваними словами:

"Моя родина — мій син — чи їм що не станесь? Бідний, бідний Саша — бідні — бідні діти! Який буде кінець?"

Слова завмерли йому в горлі.

Шериф дав знак сторожі брати вязня на риштуванє. Вязень ледви міг йти. Зі сторожами я помагав його піддержати.

Сьвята потіха релігії додала йому сили стати і зібрати думки. Я просив шерифа, щоби вязневи дозволено сказати

його послідні слова. На знак судіїв сю просьбу уділено. Випивши шклянку вина, змішаного з водою, цар промовив дрожащим але чутким голосом:

"Бог нехай буде моїм сьвідком, я пробував робити — що найліпше — для мого краю — ціле моє життя — я був — вязнем — так як і тепер.

"Говори дальше мій сину!" — сказав я до нього додаючи йому відваги і тримаючи його через цілий час за руку.

"Мене — зраджували — дурили — ображували. — О, Господи! Чи я зазнав коли щастя — в моїм життю?"

Червоногвардійці і судії засміялись. Тут і там піднялись голоси: "А що про твою тиранію?" "Що про твою поліцію?" "Що про твій гнет і переслідуванє?" "Що про ті тисячі, вислані на Сибір?"

Екс цар не міг дальше продовжати своїх слів.

Я попросив шерифа, щоби мені дозволено почути послідні слова вязня мені самому, без безнастанного перериваня. Судії дозволили на се пів години. За сей час вязень шептав мені слова уриваними реченнями, які міг був сказати голосно. Я обіцяв переповісти його слова людям при найближшій нагоді.

"Я — боюсь за війну по війні. Страшне замішанє грозить сьвітови. Борба звіра чоловіка проти ідеального чоловіка. Тільки релігія може спасти людство від знищення. Росія є великим вульканом. Я бачу — поломінь знищення і агонії, але також свитає — нової цивілізації."

Вязень сказав про всі перепони, які не допустили, щоб він зробив яке велике добро своїм підданам. Висказав ся, що Росія може відродитись і стати могутчою і сильною лише під мудрою монархістичною управою.

"Смерть Распутіна була великим ударом для мене. Його проста селянська натура була полекшою в фалшивім дволичнім оточеню двора. Він був добрий, простий чоловік, який розумів душу Росії" — сказав мені цар.

Шериф дав знак, що виконання вироку треба доконати. Я держав хрест перед очима царя.

"Майте милосердіє над моєю жінкою і дітьми! Боже помози Росії!" — були послідні слова нещасливого Николи.

Червоногвардійці заняли своє становище, перед в'язнем.

Всі стояли з задержаним віддихом, так як би дивились на велику трагедію. Никола виглядав майже мертвим. Чотирох гвардійців взяло його і привязало до стовпа. На знак руksю шерфа вистрілило 20 карабінів і — Никола Романов завис на стовпі."

ПЕРЕДРУК ЗАСТЕРЕЖЕНИЙ.

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В КАНАДІ.

Має на своїм складі всі книжки різного видання, грамо
фони, плити до граня і всі музичні інструменти.

НАЙНОВІЙШІ ВИДАНЯ КНИЖОК

НАУКА ПРО УПРАВУ ЗЕМЛІ в Канаді і Стейтах після найновіших досвідів. Богато ілюстрована — — — \$ 1.00	
ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЕМ — — — — — 0.25	
СТРАШНИЙ МОНАХ РАСПУТІН і упадок рос. царату, ілюстрована — — — — — 0.35	
СТРАШНІ ТАЙНИ МОНАСТИРСКИХ МУРІВ друге поши- рене і ілюстроване виданє — — — — — 0.75	
УКРАЇНСЬКИЙ КУХАР — — — — — 1.00	
З ЛАСКИ РОДИНИ в III. томах — — — — — 1.50	
„ всі три томи оправлені — — — — — 1.75	
ВЕТЕРИНАР, як лічити худобу — — — — — 0.60	
ДОМАШНИЙ ЛІКАР, як лічити себе домашніми ліками — — — — — 0.75	
БЛИСКАВИЦІ І ЖОВНІРСКІ ОПОВІДАННЯ. — — — 50	
ІВАН ГУС — — — — — 1.50	
ПАПА ЧИ ХРИСТОС — — — — — 0.60	
КОБЗАР Т. ШЕВЧЕНКА — — — — — 2.00	
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — — — — — 0.40	

КРІМ СИХ МАЄМО ВСІ ІНЬШІ.

Замовлення полагоджуємо скоро.

Ukrainska Knyharnia

850 MAIN ST. WINNIPEG, MAN.

В Укр. Видавничій Спілці „ПРОСВІТА„

Можна дістати отсі найновіші книжки:

„ДОМАШНИЙ ЛІКАР“ або як лічити себе і дру-
гих домашніми ліками без помочи лікаря
— — — — — 0.75-цт.

„ВЕТЕРИНАР“ або як лічити і плекати худобу
і всю иньшу домашню скотину — 0.60-цт.

„УКР. АНГ. КУХАР“ або як варити і печи по
тутейшому і старокраєвому — — — \$ 1.00

„З ЛАСКИ РОДИНИ“ (в трох томах). Кождий
том 50-цт. всі три в оправі — — — 1.75.

„НАУКА ПРО УПРАВУ ЗЕМЛІ“ або як орати і сія-
ти після найновіших систем і т. д. В сій
книжці э подано все про фармарство. Бога-
то ілюстрована — — — — — 1.00

„ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЕМ“ Чудове предста-
вленэ в 3-ох діях з життя козаків — 0.25-цт.

„СТРАШНІ ТАЙНИ“ ілюстрована і найінтере-
снійша книжка на укр. мові. — — 0.75-цт.

СТРАШНИЙ МОНАХ РАСПУТІН і упадок рос-
царату. Ілюстрована — — — — — 0.35

За сими книжками питайте у всіх книгарнях в
Стейтах і Канаді.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД СИХ КНИЖОК

„PROSVITA“

BOX 22. EDMONTON ALTA